

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ
ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ, ΜΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΟ ΝΟΜΟ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ

Του
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΡΟΥΣΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: **ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ**

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος
στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής μου εργασίας κ. Ιωάννη Παπαναστασίου, για τον χρόνο που αφιέρωσε και για την πολύτιμη βοήθεια και τις συμβουλές που μου παρείχε καθ'όλη τη διάρκεια συγγραφής της εργασίας. Ευχαριστώ επίσης την οικογένειά μου καθώς και τους φίλους μου Ιωάννα, Θεόφιλο και Δημήτρη, για την πολύτιμη συμπαράστασή τους σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	3
Abstract	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ	5
1.1 Σκοπός του κεφαλαίου	6
1.2 Ανάλυση Βιβλιογραφικής Επισκόπησης	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	14
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ	14
2.1 Κλάδοι λογιστικής	15
2.2 Στόχοι Λογιστικής.....	16
2.3 Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.....	18
2.4 Το Πλαίσιο Αρχών.....	20
2.5 Χρήστες των λογιστικών πληροφοριών.....	22
2.6 Είδη χρηματοοικονομικών καταστάσεων και ανάλυση των στόχων.....	25
2.6.1 Κατάσταση ισολογισμού.....	25
2.6.2. Ενεργητικό	26
2.6.3 Υποχρεώσεις	26
2.6.4 Ίδια κεφάλαια.....	26
2.6.5 Ερμηνεία ισολογισμού	27
2.6.6 Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης.....	27
2.6.7 Κατάσταση Ταμειακών Ροών	28
2.6.8 Ταμειακές ροές από λειτουργική δραστηριότητα	28
2.6.9 Ταμειακές ροές από επενδυτική δραστηριότητα	29
2.6.10 Ταμειακές ροές από χρηματοοικονομική δραστηριότητα	29
2.6.11 Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων	29
2.7 Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ)	30
2.7.1 Περιγραφή του ΕΓΛΣ	30
2.7.2 Σκοπός του ΕΓΛΣ	30
2.7.3 Σημαντικότητα του ΕΓΛΣ.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	33
ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ	33
3.1 Η έννοια της δημιουργικής λογιστικής.....	33
3.2 Ορισμός δημιουργικής λογιστικής.....	34
3.3 Κατηγοριοποίηση της Δημιουργικής Λογιστικής.....	36
3.4 Λόγοι που ευνοούν την ύπαρξη Δημιουργικής Λογιστικής.....	38
3.4.1 Λόγοι σχετικοί με την λειτουργία της κεφαλαιαγοράς	38
3.4.2 Λόγοι σχετικοί με συμβατικές υποχρεώσεις της επιχείρησης	40

3.4.3 Λόγοι σχετικοί με την συμπεριφορά των μελών της διοίκησης	40
3.4.4 Λόγοι που σχετίζονται με το ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων	41
3.4.5 Λόγοι σχετικοί με την επιχειρησιακή κουλτούρα.....	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	43
Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ	43
4.1 Έννοια της Λογιστικής Απάτης	43
4.2 Κατηγορίες Λογιστικής Απάτης	44
4.2.1 Απάτη προς όφελος της οικονομικής μονάδας	44
4.2.2 Φορολογική απάτη.....	44
4.3 Το Τρίγωνο της Απάτης.....	47
4.4 Εντοπισμός και Αντιμετώπιση Απάτης.....	49
4.5 Καταγεγραμμένες Περιπτώσεις Οικονομικής Απάτης	51
4.5.1 PARMALAT(Ιταλία).....	51
4.5.2 SIEMENS (Γερμανία).....	52
4.5.3 XEROX (Η.Π.Α.)	52
4.5.4 ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ (ΕΛΛΑΔΑ).....	53
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	54
ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ	54
5.1 Τεχνικές που αφορούν τον ισολογισμό.....	54
5.2 Τεχνικές για ταμειακές ροές	55
5.2.1 Μη λειτουργικά μετρητά	56
5.2.2Κεφαλαιοποίηση δαπανών που είναι αμφισβητήσιμες.....	56
5.2.3Πωλήσεις εισπρακτέων λογαριασμών	57
5.2.4Κέρδη και απώλειες από τη παραποίηση των στοιχείων	57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6	59
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ.....	59
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ-ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ.....	59
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ	66
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7	68
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	68
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	70
Ελληνική	70
Ξενόγλωσση.....	71

Περίληψη

Η δημιουργική λογιστική αποτελεί μια έννοια, η οποία υποδηλώνει την χρήση λογιστικών κανόνων και νόμων, με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξυπηρετούνται τα ιδιωτικά οφέλη μιας επιχείρησης ή των μετόχων και των εταίρων της. Τα τελευταία χρόνια, αρκετές είναι οι εταιρείες, για τις οποίες έχουν ξεσπάσει οικονομικά σκάνδαλα για απόκρυψη οικονομικών στοιχείων ή για την εμφάνιση λανθασμένων στοιχείων, με σκοπό το μεγαλύτερο κέρδος και την επιβίωση των επιχειρήσεων.

Ωστόσο, ο προβληματισμός σχετικά με την δημιουργική λογιστική έγκειται στο γεγονός ότι θα μπορούσε να θεωρηθεί μια διαδικασία νόμιμη, από την στιγμή που δεν παραβιάζεται κάποιος νόμος, αλλά ανήθικη, από την στιγμή που εν γνώσει των εταιρειών, αποκρύπτονται και παραποιούνται στοιχεία. Ο προβληματισμός αυτός έχει γίνει αντικείμενο μελέτης και στοιχεία θα παρουσιαστούν στην παρούσα εργασία.

Abstract

Creative accounting is a concept that implies the use of accounting rules in such a way to serve the private benefits of a business or its shareholders and its partners. In recent years, several companies have been exposed for financial scandals, for omission of economic data or for incorrect parameters with a view to financial gain and the business survival.

The concern about creative accounting is that it could be considered as a legal process, since no law is violated. However, it is considered unethical because the companies are aware of the fact that evidence is concealed and falsified. This concern has been studied and information is presented in this thesis.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Ως δημιουργική λογιστική (creative accounting) ορίζεται ο μετασχηματισμός των λογιστικών πόρων από το τι πραγματικά είναι στο τι οι καταρτίζοντες τις λογιστικές καταστάσεις επιθυμούν να είναι εκμεταλλευόμενοι τους υπάρχοντες κανόνες και πρότυπα. Η επίδραση της δημιουργικής λογιστικής στα δημοσιευμένα αποτελέσματα των επιχειρήσεων καθώς και ο ρόλος των ελεγκτικών μηχανισμών που σκοπό έχουν τον έλεγχο της σωστής και δίκαιης απεικόνισης των αποτελεσμάτων αυτών αποτελούν σημαντικό πεδίο έρευνας τα τελευταία χρόνια. Σε αυτό συντέλεσαν τόσο οι περιπτώσεις εταιρικών σκανδάλων οι οποίες έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια (Enron, WorldCom, Parmalat κ.ά.), όσο και η αποτυχία των ελεγκτικών και ρυθμιστικών αρχών διεθνώς να ανταπεξέλθουν στα τεχνάσματα που έχουν επινοήσει οι εταιρείες ώστε να αποκρύπτουν την πραγματική τους χρηματοοικονομική κατάσταση. Τα γεγονότα αυτά κλόνισαν την εμπιστοσύνη των επενδυτών και οδήγησαν την παγκόσμια χρηματιστηριακή κοινότητα σε μια ευρέως έκτασης συζήτηση σχετικά με τον ρόλο της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των εισηγμένων εταιρειών και την εφαρμογή αποτελεσματικής και ουσιαστικής εποπτείας τους.

Όπως είναι γνωστό, τα κέρδη είναι ο κυριότερος λόγος που γίνονται επενδύσεις. Τα κέρδη ορίζουν, επίσης, την αμοιβή των επενδυτών που είναι ανάλογη των προσπαθειών αυτών και των αποφάσεων που αυτοί πήραν. Έτσι είναι αναμενόμενο ότι τα κέρδη θεωρούνται από τους αναλυτές, τους επενδυτές, τα ανώτερα στελέχη, και τους διευθύνοντες συμβούλους, ως το σημαντικότερο στοιχείο των οικονομικών καταστάσεων που δημοσιεύονται από τις εταιρίες. Αν και ακολουθούνται οι Γενικές Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές, τα στελέχη είναι ελαστικά ως προς την επιλογή της λογιστικής μεθόδου που θα χρησιμοποιήσουν, καθώς και για το χρόνο που θα κάνουν μία πώληση ή κάποιο έξοδο. Επίσης, μπορούν να αλλάξουν τα αποτελέσματα μεταξύ των χρονικών περιόδων καθυστερώντας ή επιταχύνοντας κάποιες διαδικασίες. Έτσι, τα στελέχη έχουν και τα κίνητρα να χειραγωγήσουν τα κέρδη και την ικανότητα να το κάνουν (Francois et al., 1999).²

Συνοπτικά, οι γενεσιουργός αιτίες της χειραγώγησης των κερδών είναι η άντληση κεφαλαίων από την κεφαλαιαγορά και ειδικότερα ο δανεισμός από τράπεζες και άλλα πιστωτικά ιδρύματα και η άντληση κεφαλαίων από το χρηματιστήριο. Δεύτερον, η διανομή μερίσματος ή η μερισματική πολιτική των επιχειρήσεων. Τρίτον, η αποζημίωση ή οι αμοιβές του Διοικητικού Συμβουλίου. Τέταρτον, η κερδοσκοπία της διοίκησης επί της τιμής της μετοχής. Επίσης, το πολιτικό κόστος, η πίεση από τους θεσμικούς επενδυτές, η πίεση από τα εργατικά συνδικάτα, η πίεση από τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές, η φοροδιαφυγή ή φοροαποφυγή των επιχειρήσεων, καθώς επίσης, και ο ανταγωνισμός των οικονομικών μονάδων. Τέλος, οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές επιχειρήσεων.

Πολλοί πιστεύουν ότι οι λογιστικές αρχές έχουν αρκετά κενά, γεγονός που αφήνει χώρο, για να αλλοιώνονται τα νούμερα είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω. Θα ήταν προτιμότεροι κανόνες περισσότερο κατανοητοί. Όμως το να προσπαθήσεις να καταγράψεις κανόνες που θα καλύπτουν κάθε πιθανή περίπτωση είναι ουτοπία. Καταρχήν, δεν μπορείς να σκεφτείς τα πάντα. Δεύτερον, ανεξάρτητα με τον αριθμό των κανόνων που μπορούν να θεσπιστούν, πάντα θα υπάρχουν κάποιοι που θα προσπαθήσουν να βρουν κάποιο κενό σε αυτούς.

Αντικείμενο μελέτης του παρόντος κεφαλαίου είναι η αναφορά σε προγενέστερες έρευνες αναφορικά με τη δημιουργική λογιστική, η αναφέρεται στη χρήση των λογιστικών γνώσεων με στόχο να επηρεάσει τα αναφερόμενα στοιχεία, παραμένοντας παράλληλα στη δικαιοδοσία των λογιστικών κανόνων και νόμων, έτσι ώστε να δείχνει την πραγματική απόδοση ή τη θέση της εταιρείας, αντικατοπτρίζοντας αυτό που η διοίκηση θέλει να μεταδώσει στους μετόχους και στα λοιπά ενδιαφερόμενα μέρη, ενώ ο σκοπός της εξωτερικής αυτής παρέμβασης είναι η επίτευξη κάποιων κερδών για την επιχείρηση.

1.1 Σκοπός του κεφαλαίου

Πιο συγκεκριμένα, στο παρόν κεφάλαιο θα αναφερθούμε σε διάφορες προγενέστερες έρευνες, έτσι ώστε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με την σημασία της και το κατά πόσον σχετίζεται με φαινόμενα, όπως η χειραγώγηση κερδών.

Ειδικότερα, ένας χαρακτηριστικός ορισμός της δημιουργικής λογιστικής συνίσταται στην μετατροπή των οικονομικών λογιστικών στοιχείων από αυτά που είναι στην πραγματικότητα σε ό, τι επιθυμεί ο συντάκτης, αξιοποιώντας τους υπάρχοντες κανόνες της λογικής ή / και αγνοώντας κάποιους ή όλους από αυτούς (Naser, 1993).

Αναφορικά με τα κίνητρα της δημιουργικής λογιστικής, οι Healy και Whalen (1999) συνοψίζουν τα κυριότερα κίνητρα για τη διαχείριση των κερδών, τα οποία περιλαμβάνουν τις

δημόσιες προσφορές, τη νομοθεσία, την αποζημίωση των στελεχών και την κάλυψη των οικονομικών υποχρεώσεων.

Είναι σημαντικό να τονιστεί, ότι η δημιουργική λογιστική μπορεί να είναι κακή, αλλά δεν πρέπει απαραίτητα να θεωρείται κακή, καθώς αν συμφωνεί με τα ηθικά και νομικά πρότυπα, καθώς και με τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές (GAAP), τότε η χρήση της μπορεί να αποφέρει τεράστια οφέλη στην εταιρεία και τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Επίσης, η δημιουργική λογιστική μπορεί να συμβάλει στη διατήρηση ή την αύξηση της τιμής της μετοχής μειώνοντας το επίπεδο του χρέους σε χαμηλότερο κίνδυνο και παρουσιάζοντας βελτιωμένα κέρδη, ενώ η υψηλή τιμή της μετοχής μπορεί να βοηθήσει την εταιρεία στην άντληση νέων κεφαλαίων και στις προσπάθειες εξαγοράς της, στοιχεία τα οποία θα γίνει προσπάθεια να αναλυθούν μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση στη συνέχεια (Ali Shah & Butt, 2011).

1.2 Ανάλυση Βιβλιογραφικής Επισκόπησης

Στο σημείο αυτό θα γίνει αναφορά σε προγενέστερες έρευνες αναφορικά με το ζήτημα της δημιουργικής λογιστικής, η οποία αφορά στην αποφυγή με σκόπιμο τρόπο μιας σειράς αρχών και κανόνων με στόχο την επιδίωξη συγκεκριμένων αποτελεσμάτων, μέσω των οποίων θα γίνει προσπάθεια να δοθεί μια συγκεκριμένη εικόνα της επιχείρησης στους τρίτους σχετικά με τις οικονομικές της καταστάσεις.

Οι Bora & Saha (2016) διερεύνησαν την ηθική πλευρά της δημιουργικής λογιστικής, μελετώντας συγκεκριμένα την έννοια της δημιουργικής λογιστικής, καθώς και τους λόγους ύπαρξης της σήμερα. Όσον αφορά το βασικό στοιχείο στο οποίο κατέληξε η έρευνα αυτή, αυτό αφορούσε στην πίεση που νιώθει ο λογιστής ή ο μάνατζερ αναφορικά με το αν πρέπει να χρησιμοποιήσει τη δημιουργική λογιστική ή όχι. Όσον αφορά το ηθικό κομμάτι, οι ερευνητές ανέφεραν, ότι η δημιουργική λογιστική είναι μια ιδιαίτερα ανήθικη πρακτική, η οποία έχει παρατηρηθεί ότι ασκείται από την πλειοψηφία των εταιριών σήμερα, εκμεταλλευόμενες τα κενά που υπάρχουν στα λογιστικά πρότυπα και τη νομοθεσία.

Εν συνεχεία, οι Tassadaq & Malik (2015), στην έρευνά τους μελέτησαν το ζήτημα της δημιουργικής λογιστικής στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, μη αναλύοντας μόνο την ηθική ευθύνη της δημιουργικής λογιστικής, αλλά εστιάζοντας και σε άλλους παράγοντες που επηρεάζουν την οικονομική πληροφόρηση, όπως είναι

ο ρόλος των ελεγκτών, ο ρόλος των κυβερνητικών κανονισμών ή των διεθνών προτύπων, ο αντίκτυπος των χειραγωγικών συμπεριφορών και ο αντίκτυπος των δεοντολογικών αξιών ενός ατόμου.

Προς αυτήν την κατεύθυνση, οι ερευνητές συνέλεξαν δεδομένα μέσω δομημένου ερωτηματολογίου από τον βιομηχανικό τομέα, χρησιμοποιώντας περιγραφικά και στατιστικά στοιχεία για τη γενίκευση των αποτελεσμάτων και την ολοκλήρωση των πορισμάτων. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μια εταιρεία εμπλέκεται σε απάτες ή σκάνδαλα εξαιτίας πολλών παραγόντων όπως η ανήθικη συμπεριφορά, το πρόβλημα της πρακτόρευσης και της μη επαγγελματικής συμπεριφοράς.

Αντίστοιχα, οι μελετητές ανέφεραν, ότι η εφαρμογή της δημιουργικής λογιστικής στη μέγιστη χρήση της ωθεί μια εταιρεία σε σκάνδαλα. Η δημιουργική λογιστική διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, αλλά έχει συσχετιστεί αρνητικά, γεγονός που σημαίνει ότι περισσότεροι διαχειριστές που συμμετέχουν σε αυτήν ενδέχεται να μειώσουν την αξία των χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

Από την άλλη πλευρά, οι κυβερνητικοί κανονισμοί / διεθνή πρότυπα έχουν θετικό και σημαντικό ρόλο εάν είναι ευέλικτοι στην οικονομική πληροφόρηση, καθώς τα σχόλια του ελεγκτή διαδραματίζουν επίσης θετικό και σημαντικό ρόλο στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, ενώ η δεοντολογία διαδραματίζει σημαντικό και θετικό ρόλο στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Από την άλλη πλευρά, η έρευνα του Wokukwu (2015) εστίασε στη διερεύνηση και ανάλυση των οικονομικών φαινομένων και της διαχείρισης των κερδών, ώστε να εξεταστεί το τι παρακινεί τους διαχειριστές να συμμετάσχουν σε ανήθικες οικονομικές πρακτικές. Προς αυτή την κατεύθυνση, η μελέτη αυτή διερεύνησε το ρόλο των λογιστικών προτύπων που παίζουν στις πρακτικές δημιουργικής λογιστικής από τον εταιρικό διευθυντή.

Επιπλέον, ο συγγραφέας έχοντας σαν δεδομένο το γεγονός, ότι τα υπερβολικά οικονομικά σκάνδαλα και οι αναπροσαρμογές των κερδών τα τελευταία χρόνια οδήγησαν πολλούς επενδυτές να αμφισβητούν εάν τα αναφερόμενα κέρδη μπορούν ποτέ να είναι απαλλαγμένα από χειραγώγηση, εξέτασε το ρόλο των λογιστικών προτύπων, τους ελεγκτές και τους εξωτερικούς παράγοντες που διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαχείριση κερδών και στην αναγνώριση εσόδων. Το βασικό συμπέρασμα, στο οποίο κατέληξε η έρευνα αυτή ήταν η διαπίστωση, ότι ορισμένες από τις δυσχέρειες που συνδέονται με τη διαχείριση των κερδών οφείλονται σε παρωχημένα λογιστικά πρότυπα, σύνθετες ρυθμίσεις εταιρικής χρηματοδότησης, διατήρηση των κινήτρων για αποζημίωση των εκτελεστικών στελεχών και πίεση των επιχειρήσεων για την επίτευξη των στόχων κερδοφορίας. Από την άλλη πλευρά, μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα έρευνα για το ζήτημα της δημιουργικής λογιστικής

πραγματοποιήθηκε από τον Lal Bhasin (2015), ο οποίος μελέτησε τις πρακτικές δημιουργικής λογιστικής στις επιχειρήσεις, που δραστηριοποιούνταν στην Ινδία, μέσω ενός ειδικά διαμορφωμένου ερωτηματολογίου, το οποίο διανεμήθηκε σε λογιστές που ειδικεύονται στη δημιουργία και κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων. Ειδικότερα, η έρευνα αυτή κατέδειξε ότι η χρήση της δημιουργικής λογιστικής αποτελεί μια προσπάθεια από την πλευρά των επιχειρήσεων, έτσι ώστε οι τελευταίες να επωφεληθούν σημαντικά από την εκμετάλλευση των κενών στα λογιστικά πρότυπα, τα οποία αποτελούν το βασικό παράγοντα ενθάρρυνσης της εφαρμογής τέτοιου είδους πρακτικών.

Επίσης, ο Lal Bhasin (2015) κατέληξε στην άποψη, ότι ένας από τους καλύτερους τρόπους για την αποτροπή της πρακτικής της δημιουργικής λογιστικής είναι η επιβολή τόσο προληπτικών όσο και αρκετά ισχυρών μέτρων επιβολής κυρώσεων σε όσους ασχολούνται με πρακτικές δημιουργικής λογιστικής. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, συνιστάται η εφαρμογή αποτελεσματικών κανόνων και ρύθμισης της λογιστικής πρακτικής μέσω μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου, έτσι ώστε να προληφθούν οι αρνητικές επιπτώσεις της δημιουργικής λογιστικής για τις επιχειρήσεις.

Αντίστοιχα, ο Rajput (2014) μελέτησε τις πτυχές της δημιουργικής λογιστικής και ειδικότερα τα διαφορετικά κίνητρα για τις χρήσεις του και πολλές δημιουργικές λογιστικές τεχνικές έχουν προσπαθήσει να προσδιορίσουν την ύπαρξή της, τη φύση και τις επιπτώσεις της.

Ειδικότερα, η έρευνα αυτή εστίασε με μια επισκόπηση ορισμένων δεοντολογικών ζητημάτων που αφορούν τη δημιουργική λογιστική και καταλήγει στο να προτείνει ενδεχόμενες λύσεις για την αναφορά αυτού του προβλήματος στην Ινδία, ενώ έγινε αναφορά και σε διάφορες μελέτες που διεξάγονται σε σκάνδαλα λογιστικής σε άλλες χώρες.

Όσον αφορά το βασικό συμπέρασμα της έρευνας αυτής, αυτό αφορούσε στο γεγονός, ότι οι επιχειρήσεις αναγκάζονται υπό την πίεση της επίτευξης ικανοποιητικών αποδόσεων και της προσπάθειάς τους να είναι ανταγωνιστικές και να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τον ανταγωνισμό, στοιχεία τα οποία αποτελούν κινητήριες δυνάμεις της δημιουργικής λογιστικής, καθώς λόγω των παραπάνω οι εταιρίες προσπαθούν να κάνουν οτιδήποτε αν και είναι ανήθικο.

Επομένως, σύμφωνα με τον συγγραφέα, η δημιουργική λογιστική είναι ένας βολικός τρόπος βιωσιμότητας, ενώ τονίζει επίσης ότι το πρόβλημα αυτό μπορεί να υπάρχει λόγω έλλειψης γνώσης και ενημέρωσης των επενδυτών, γεγονός το οποίο καθιστά αναγκαία για τις κυβερνήσεις τη λήψη άμεσων μέτρων για τη μείωση του φαινομένου αυτού.

Αντίστοιχα, ιδιαίτερα σημαντικά είναι τα ευρήματα της έρευνα των Popescu & Nisulescu (2014), οι οποίοι εξέτασαν τη σύνδεση δημιουργικής λογιστικής και απάτης, μέσω

εξέτασης των διαφορών μεταξύ των δύο εννοιών, των κινδύνων που συνεπάγονται και τη γνώμη του επιχειρηματικού περιβάλλοντος σχετικά με τα δύο φαινόμενα, με ένα ειδικά διαμορφωμένο για το σκοπό αυτό ερωτηματολόγιο. Το βασικό συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η έρευνα αυτή ήταν ότι οι δύο παραπάνω έννοιες συχνά συγχέονται μεταξύ τους και, κατά τη γνώμη της πλειονότητας των ερωτηθέντων, αποτελούν τους κυριότερους λόγους ανησυχίας όσον αφορά τις οικονομικές καταστάσεις που υποβάλλονται από μια εταιρεία.

Επιπλέον, όπως τονίζουν οι ερευνητές, παρόλο που υπάρχουν σαφείς διαφορές μεταξύ της δημιουργικής λογιστικής και της απάτης, και τα δύο φαινόμενα συμβαίνουν όταν η εταιρεία αντιμετωπίζει οικονομικές δυσκολίες, με αποτέλεσμα στο πλαίσιο της οικονομικής κρίσης, ο πειρασμός χρήσης των δύο παραπάνω μέσων να καθίσταται σχεδόν αναγκαίος.

Παρόμοια, οι Popescu & Ashrafzadeh - Nişulescu (2013) διερεύνησαν τις πρακτικές δημιουργικής λογιστικής, καθώς και τις επιπτώσεις τους στην ποιότητα των πληροφοριών που παρουσιάζονται στις οικονομικές καταστάσεις.

Ειδικότερα, η έρευνα αυτή εστίασε στην παρουσίαση των μεθόδων προσδιορισμού και μείωσης των μηχανισμών χειραγώγησης των οικονομικών πληροφοριών, ενώ το βασικό συμπέρασμα της έρευνας αυτής ήταν η ανάγκη για λήψη μέτρων για να περιοριστούν οι λόγοι υπέρ της δημιουργικής λογιστικής. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει στην πλειονότητά τους να επικεντρώνονται στο πλαίσιο της οργάνωσης και της διαχείρισης της εταιρείας στο σύνολό της, με σημαντικότερο μέτρο που θα μπορούσε να ληφθεί τη μείωση της φορολογίας.

Σε μια άλλη ενδιαφέρουσα περίπτωση, ο Rawashdeh (2013) στην έρευνά του αναφέρθηκε στο ρόλο των ελεγκτών στον έλεγχο των ανήθικων πρακτικών στη λογιστική. Ειδικότερα, η έρευνα αυτή εστίασε στην έννοια της δημιουργικής λογιστικής των διαφόρων πτυχών με έμφαση στον ρόλο του ελεγκτή στην επαλήθευση των πρακτικών και των αποτελεσμάτων της δημιουργικής λογιστικής, ενώ έγινε σαφής αναφορά και σε λογιστικά σκάνδαλα χειραγώγησης των κερδών που συνέβησαν τις προηγούμενες δεκαετίες.

Όσον αφορά το τελικό συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η έρευνα αυτή, αυτό αφορούσε στη σημασία να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για να εντοπίσει κανείς τη δημιουργική λογιστική και να αποσαφηνίσει τις ζημίες, έτσι ώστε να μειώσει και να καταπολεμήσει τις πρακτικές αυτές με τα κατάλληλα μέσα.

Επίσης, είναι σημαντικό όπως τονίζει ο Rawashdeh (2013) να υπάρξει εστίαση και εργασία για την συνεχή ανάπτυξη και εκπαίδευση των ελεγκτών, καθώς είναι γνωστό ότι η άσκηση του επαγγέλματος του ελεγκτή απαιτεί άτομα με ειδικές προδιαγραφές, ώστε να έχουν ευαισθητοποίηση για την επαγγελματική κουλτούρα, επαρκή γνώση σε διάφορες οικονομικές δραστηριότητες κλπ.

Από την άλλη πλευρά, η μελέτη των Ali Shah & Butt (2011), εστίασε στο να διερευνήσει κατά πόσον η δημιουργική λογιστική αποτελεί ένα ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο, το οποίο στοχεύει στο να βοηθήσει τις επιχειρήσεις ή κατά πόσον αποτελεί μια πρακτική που εφαρμόζεται σε κρίσιμες για την εταιρία περιόδους.

Το βασικό συμπέρασμα, στο οποίο κατέληξε η έρευνα αυτή, ήταν ότι ο πολύπλοκος και ποικίλος χαρακτήρας των επιχειρηματικών συναλλαγών και το γεωγραφικό περιθώριο που διατίθεται στα λογιστικά πρότυπα και τις λογιστικές πολιτικές καθιστούν δύσκολη τη διαχείριση του θέματος της δημιουργικής λογιστικής. Στην πραγματικότητα, σύμφωνα με τους ερευνητές δεν είναι ότι οι δημιουργικές λογιστικές λύσεις είναι πάντα λάθος, αλλά είναι η πρόθεση και το μέγεθος της αποκάλυψης που καθορίζουν την πραγματική φύση και την αιτιολόγησή της. Από την άλλη πλευρά, οι Salom, Ifeanyi, Marcel & Echezonachi, (2012) διερεύνησαν την επίδραση της δημιουργικής λογιστικής στην απόδοση στην εργασία των λογιστών και των ελεγκτών στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις στην Νιγηρία.

Η μελέτη αποσκοπούσε στον εντοπισμό των στρατηγικών που χρησιμοποιούν οι λογιστές για να αποφευχθεί η δημιουργική λογιστική σε οποιαδήποτε από τις οικονομικές τους συναλλαγές, μέσω της δημιουργίας ενός ερωτηματολογίου σε 500 άτομα. Παρά τα διεθνή και τοπικά σκάνδαλα που έχουν συντελεστεί οι λογιστές εξακολουθούν να εμπλέκονται σε ψευδείς δηλώσεις, καθώς και σε κακή ποιότητα των οικονομικών στοιχείων. Μεταξύ των διαπιστώσεων που έγιναν στη μελέτη ήταν ότι οι λογιστές / ελεγκτές επιδίδονται στη δημιουργική λογιστική μέσω μηχανισμών που δημιουργούν κέρδος για την προσέλκυση επενδυτών και πόρων, αν και οι παραπλανητικές ή δόλιες λογιστικές πρακτικές συχνά οδηγούν σε δραστικές συνέπειες. Μια από τις συνέπειες των διαπιστώσεων είναι, ότι οι διαχειριστές των μη κερδοσκοπικών οργανισμών ενδέχεται να έχουν κίνητρα να χειραγωγήσουν τους δείκτες του προγράμματος-δαπανών, επειδή οι επενδυτές χρησιμοποιούν τέτοιου είδους δείκτες για να καθορίσουν την απόφαση συμμετοχής.

Επίσης, η χειραγωγή των οικονομικών πληροφοριών, η οποία λαμβάνει διάφορα ονόματα, όπως η διαχείριση των κερδών, η εξομάλυνση του εισοδήματος, οι δημιουργικές λογιστικές πρακτικές, η επιθετική λογιστική ή η χειραγωγή των λογαριασμών, εμποδίζουν την κατανομή πόρων στις περισσότερες περιοχές της οικονομίας.

Αντίστοιχα, στην έρευνά τους, οι Susmus & Demirhan (2011) μελέτησαν την έννοια και το πλαίσιο της δημιουργικής λογιστικής, δίνοντας βαρύτητα και σε προγενέστερα σκάνδαλα που συνέβησαν εξαιτίας της δημιουργικής λογιστικής, όπως ήταν το σκάνδαλο της Enron το 2001.

Το βασικό συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε η παρούσα έρευνα ήταν το γεγονός, ότι ορισμένοι επαγγελματίες και ακαδημαϊκοί θεωρούν τη δημιουργική λογιστική ως παράνομη πράξη,

ωστόσο υπάρχει μια ομάδα ανθρώπων που πιστεύουν ότι περιλαμβάνει την αξιοποίηση της ευελιξίας στα λογιστικά πρότυπα και την δέχονται ως νόμιμη πράξη.

Παρόλα αυτά σύμφωνα με τους ερευνητές, ακόμα και αν δεχτεί κανείς, ότι η δημιουργική λογιστική είναι νόμιμη, δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ο ρόλος που διαδραμάτισε σε μεγάλα λογιστικά σκάνδαλα, συμπεριλαμβανομένης της πρόσφατης χρηματοπιστωτικής κρίσης στις ΗΠΑ.

Επίσης, σύμφωνα με την άποψη των ερευνητών δεν θα ήταν ρεαλιστικό να πιστεύει κανείς, ότι είναι δυνατόν να εξαλειφθούν τελείως οι πρακτικές δημιουργικής λογιστικής ή διαχείρισης των κερδών. Ωστόσο, θα ήταν δυνατό να ελαχιστοποιηθούν τουλάχιστον οι αρνητικές επιπτώσεις τους υιοθετώντας τα λογιστικά πρότυπα, δίνοντας μεγαλύτερη σημασία στις ηθικές θεωρήσεις και μειώνοντας την ευελιξία των διαχειριστών να αποφασίζουν μεταξύ διαφορετικών λογιστικών μεθόδων.

Άλλη μια ιδιαίτερη ενδιαφέρουσα έρευνα πραγματοποιήθηκε από την Fiserova (2010), η οποία μελέτησε τις επιπτώσεις της δημιουργικής λογιστικής στο μέλλον των εισηγμένων επιχειρήσεων, κάνοντας αναφορά στα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα καθώς επίσης και στους λόγους για τους οποίους οι μέτοχοι παραμορφώνουν τις οικονομικές καταστάσεις. Το βασικό συμπέρασμα, στο οποίο κατέληξε η παρούσα εργασία ήταν ότι η εντιμότητα και η ηθική συμπεριφορά στις επιχειρήσεις εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δημοσιονομική πολιτική κάθε χώρας.

Αν οι κυβερνήσεις των χωρών δεν συμβάλλουν στη δημιουργία ενός κατάλληλου περιβάλλοντος για την επιχειρηματικότητα, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το επίπεδο φορολογίας ανέκαθεν κινείται προς τα πάνω ή αυξάνεται η δυσκολία πρόσβασης σε δανεισμό από τις εταιρείες, τότε είναι φυσικό και επόμενο να αναμένεται περισσότερη έμφαση στο κομμάτι της δημιουργικής λογιστικής από τις επιχειρήσεις. Ωστόσο, η δημιουργική λογιστική και οι ψευδείς οικονομικές καταστάσεις είναι η πρωταρχική ευθύνη που πάντα εναπόκειται στους ώμους των ιδιοκτητών ή της διοίκησης. Από την άλλη πλευρά, δεν χωρά αμφιβολία, ότι η καθιέρωση των διεθνών λογιστικών προτύπων θα συμβάλει στην πρόληψη του σχηματισμού δημιουργικής λογιστικής και θα δημιουργήσει έτσι ένα πλήρως λειτουργικό σύστημα συγκρίσιμων οικονομικών καταστάσεων, που θα αυξήσει επίσης την εμπιστοσύνη στις επιχειρήσεις, θα βελτιώσει την ικανότητα άντλησης κεφαλαίων και τη συγκρισιμότητα των ανταγωνιστών.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η έρευνα των Balaciu & Bogdan (2009), οι οποίοι μελέτησαν τις επιπτώσεις της δημιουργικής λογιστικής στην πράξη, μέσω βιβλιογραφικής επισκόπησης που πραγματοποίησαν σε περισσότερα από σαράντα άρθρα από τη διεθνή βιβλιογραφία. Το βασικό συμπέρασμα, στο οποίο κατέληξε η παρούσα έρευνα είναι ότι δεν

υπάρχει ομόφωνη αποδεκτή θεωρία σε διεθνές ή ευρωπαϊκό επίπεδο σχετικά με το τι είναι, τι αντιπροσωπεύει η δημιουργική λογιστική ή ποιες είναι οι βασικές αρχές, ενώ είναι σημαντικό να δοθεί έμφαση σε ορισμένες αμφιλεγόμενες πτυχές που συνδέονται με αυτό το θέμα, όπως είναι τα αρνητικά στοιχεία έναντι των θετικών στοιχείων της δημιουργικής λογιστικής.

Ένα ακόμα ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο του ζητήματος της δημιουργικής λογιστικής έχει να κάνει με την ηθική της δημιουργικής λογιστικής, η οποία έχει γίνει αντικείμενο μεγάλου αριθμού μελετών. Χαρακτηριστική για το ζήτημα αυτό είναι η έρευνα των Amat, Blake & Dowds (1999), οι οποίοι μελέτησαν την ηθική της δημιουργικής λογιστικής τόσο μέσω θεωρητικής αναζήτησης, όσο και μέσω της χρήσης ενός ειδικά διαμορφωμένου ερωτηματολογίου, το οποίο δόθηκε σε ελεγκτές οι οποίοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις σχετικά με τη χρήση της δημιουργικής λογιστικής σε Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο και Νέα Ζηλανδία. Το βασικό συμπέρασμα, στο οποίο κατέληξε η έρευνα αυτή ήταν ότι η δημιουργική λογιστική προσφέρει μια τεράστια πρόκληση στο λογιστικό επάγγελμα, ενώ η διαπίστωση των συγγραφέων ήταν ότι το πρόβλημα αυτό αποτέλεσε ένα διεθνές πρόβλημα, καθώς η επιλογή της λογιστικής πολιτικής αποτελεί ένα ιδιαίτερο πρόβλημα στην αγγλοαμερικανική παράδοση και η χειραγώγηση συναλλαγών ένα ιδιαίτερο πρόβλημα στην ηπειρωτική ευρωπαϊκή παράδοση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Προκειμένου να κατανοήσουμε την έννοια της δημιουργικής λογιστικής πρέπει πρώτα να εισαχθούμε στην έννοια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Εννοιολογική αποσαφήνιση του όρου της λογιστικής. Η λογιστική είναι ο κλάδος της οικονομικής επιστήμης ο οποίος παρέχει αξιόπιστες πληροφορίες απαραίτητες στην λήψη αποφάσεων οικονομικού χαρακτήρα. Οι πληροφορίες αυτές παρέχονται σε όσους εκτελούν κάποια οικονομική δραστηριότητα και είναι απαραίτητες ανεξάρτητα από την θέση του υπεύθυνου για την λήψη αποφάσεων στην ιεραρχία του οργανισμού και ανεξάρτητα του ιδιοκτήτη του οργανισμού που απασχολείται ο υπεύθυνος (ένας ιδιώτης, ένας αριθμός μετόχων ή δημόσιος φορέας). Επίσης ο οργανισμός μπορεί να έχει οποιαδήποτε νομική μορφή, πχ νομικό πρόσωπο ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, και μπορεί να είναι κερδοσκοπικός ή μη.

Η παροχή χρήσιμων πληροφοριών προϋποθέτει την εκτέλεση κάποιων διαδικασιών:

- Καθορισμός των αναγκών σε πληροφορίες αυτών που λαμβάνουν αποφάσεις.
- Προσδιορισμός των ποιοτικών και ποσοτικών χαρακτηριστικών που πρέπει να διαθέτουν τα επιθυμητά δεδομένα ώστε να εξασφαλίζεται η αξιοπιστία και η χρησιμότητά τους, ικανοποιώντας έτσι τα χαρακτηριστικά της πληροφορίας.
- Ανάλυση των διαθέσιμων δεδομένων στο περιβάλλον της επιχείρησης και επιλογή των κατάλληλων ώστε να πληρούνται οι καθορισμένες προδιαγραφές.
- Ποσοτικοποίηση των δεδομένων. Με αυτό τον τρόπο είναι δυνατή η περαιτέρω επεξεργασία τους για την απόδοση της οικονομικής αξίας τους.
- Αρχαιοθέτηση των δεδομένων για να είναι διαθέσιμα για πρόσθετη επεξεργασία. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι τα δεδομένα από μόνα τους δεν έχουν κάποια χρησιμότητα στη λήψη των αποφάσεων.
- Επιλογή των δεδομένων ανάλογα με την χρησιμότητά τους στην κατάσταση κατά την οποία πρέπει να ληφθούν οι αποφάσεις, έτσι ώστε να αποτελούν χρήσιμες πληροφορίες για τον αρμόδιο της λήψης αποφάσεων.

- Κοινοποίηση της πληροφορίας στον υπεύθυνο της λήψης των οικονομικών αποφάσεων.

Σύμφωνα επομένως με τα παραπάνω, η Λογιστική ορίζεται ως ο κλάδος που ασχολείται με την καταχώρηση, την ταξινόμηση και την περιληπτική απεικόνιση με χρηματικούς όρους των χρηματοοικονομικών συναλλαγών και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων τους. Σύμφωνα με έναν πιο σύγχρονο ορισμό, η Λογιστική είναι ο επιστημονικός κλάδος που ασχολείται με την παροχή χρηματοοικονομικών πληροφοριών για την ενημέρωση των ενδιαφερομένων σχετικά με τις οικονομικές μονάδες, την υποβοήθηση της διοίκησης και τη λειτουργία των οικονομικών μονάδων, καθώς και τη διευκόλυνση δραστηριοτήτων οικονομικής και κοινωνικής σημασίας

2.1 Κλάδοι λογιστικής

Σε μια επιχείρηση, οι ομάδες ατόμων που χρησιμοποιούν τις λογιστικές πληροφορίες ποικίλουν. Οι ομάδες αυτές μπορεί να είναι οι ιδιοκτήτες, οι πιστωτές, οι επενδυτές, οι φορολογικοί φορείς, οι εργαζόμενοι κλπ. Οι ανάγκες της κάθε ομάδας για πληροφορίες διαφέρει, γι' αυτό το λόγο έχουν αναπτυχθεί διαφορετικοί κλάδοι της λογιστικής, ώστε να επιτυγχάνεται η κάλυψη των αναγκών για διάφορα ήδη πληροφορίας. Κάποιοι από τους κλάδους της λογιστικής αναφέρονται στη συνέχεια.

Η Χρηματοοικονομική Λογιστική ασχολείται με την συλλογή πληροφοριών που αφορούν χρήστες οι οποίοι δεν βρίσκονται εντός της οικονομικής μονάδας και επομένως δεν διαθέτουν πρόσβαση στα λογιστικά βιβλία. Αυτοί είναι οι χρηματιστηριακοί επενδυτές, οι χρηματοοικονομικοί αναλυτές, οι πιστωτές κλπ. Τα αποτελέσματα της Χρηματοοικονομικής Λογιστικής έχουν την μορφή προδιαγεγραμμένων εκθέσεων. Οι πληροφορίες που συλλέγει η Χρηματοοικονομική Λογιστική δημοσιεύονται μέσω μιας σειράς τυποποιημένων οικονομικών καταστάσεων, οι οποίες δημοσιοποιούνται ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Η Ελεγκτική Λογιστική είναι ο κλάδος ο οποίος αξιολογεί την αξιοπιστία των λογιστικών καταστάσεων, αν δηλαδή αυτές απεικονίζουν την πραγματική οικονομική εικόνα μιας επιχείρησης. Ο κλάδος αυτός είναι απαραίτητος αφού τα λογιστικά βιβλία μιας επιχείρησης δεν είναι διαθέσιμα στο ευρύ κοινό και επομένως δημιουργείται το πρόβλημα της αξιοπιστίας τους, δυσκολεύοντας έτσι τις οικονομικές συναλλαγές.

Η Διοικητική Λογιστική είναι ο κλάδος που σαν στόχο έχει το να βοηθήσει τη διοίκηση της επιχείρησης να πραγματοποιήσει αποτελεσματικά το έργο της. Συγκεκριμένα, η διοικητική λογιστική βοηθάει στην ανάλυση του κόστους λειτουργίας, στον έλεγχο, στον προγραμματισμό και στην αξιολόγηση της απόδοσης των ατόμων και των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Παραπλήσιος κλάδος είναι και η Κοστολόγηση, η οποία κυρίως αφορά τον προσδιορισμό του κόστους παραγωγής μιας βιομηχανικής επιχείρησης. Άλλοι επιμέρους κλάδοι της λογιστικής είναι η Φορολογική Λογιστική, η Διεθνής Λογιστική, η δημόσια Λογιστική, κλπ.

2.2 Στόχοι Λογιστικής

Οι στόχοι τους οποίους επιχειρεί να επιτύχει η λογιστική είναι οι παρακάτω:

Συστηματική διατήρηση αρχείων. Ένας από τους κυριότερους στόχους της Λογιστικής είναι η πραγματοποίηση και η αρχειοθέτηση μιας συστηματικής καταγραφής των οικονομικών συναλλαγών. Χωρίς τη χρήση της Λογιστικής, το μεγάλο βάρος της διαδικασίας αυτής θα έπεφτε στην ανθρώπινη μνήμη η οποία στις περισσότερες περιπτώσεις, θα ήταν αδύνατο να το φέρει εις πέρας.

Προστασία της ιδιοκτησίας των επιχειρήσεων. Η Λογιστική παρέχει προστασία στα ακίνητα της επιχείρησης από αδικαιολόγητη και χωρίς εγγυήσεις χρήση. Αυτό είναι εφικτό με την παροχή των κατάλληλων πληροφοριών στον διευθυντή ή στον δικαιούχο της επιχείρησης, όπως:

- Το ύψος των κονδυλίων του δικαιούχου που έχουν επενδυθεί στην επιχείρηση.
- Τα ποσά που η επιχείρηση πρέπει να πληρώσει σε άλλους.
- Τα ποσά που η επιχείρηση δικαιούται να λάβει από άλλους.
- Οι ιδιοκτησίες της επιχείρησης στη μορφή:
(α) πάγιων περιουσιακών στοιχείων, (β) μετρητών, (γ) τραπεζικών καταθέσεων, (δ) αποθεμάτων των πρώτων υλών, έργων υπό εξέλιξη και έτοιμων προϊόντων.

Οι πληροφορίες σχετικές με τα παραπάνω θέματα επιτρέπουν στον δικαιούχο να εξασφαλίσει ότι τα κεφάλαια της επιχείρησης δεν είναι αδρανή ή δεν χρησιμοποιούνται με μη βέλτιστο και αποδοτικό τρόπο.

Πληροφορίες που καθορίζουν το ποσό του επιχειρησιακού κέρδους ή ζημίας. Η Λογιστική βοηθά στον καθορισμό του καθαρού κέρδους ή της ζημίας που υπέστη λόγω της διεξαγωγής της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αυτό γίνεται με μια σωστή καταγραφή των εσόδων και των εξόδων στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Ο Λογαριασμός Αποτελεσμάτων Χρήσεως εκδίδεται στο τέλος της περιόδου και αν το ποσό των εσόδων για την περίοδο, είναι μεγαλύτερο από ό, τι το ποσό των δαπανών για την απόκτηση των εν λόγω εσόδων, λέγεται ότι υπάρχει ένα κέρδος. Σε περίπτωση που η δαπάνη υπερβαίνει τα έσοδα, λέγεται ότι υπάρχει μια απώλεια. Ο Λογαριασμός Αποτελεσμάτων βοηθά την διοίκηση, τους επενδυτές και τους πιστωτές να γνωρίζουν αν η επιχείρηση έχει αποδειχθεί επικερδής ή μη. Σε περίπτωση που δεν αποδειχθεί κερδοφόρα, θα ερευνηθούν στη συνέχεια τα αίτια αυτής της κατάστασης και θα ληφθούν τα απαραίτητα διορθωτικά βήματα.

Αξιολόγηση της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης. Ο Λογαριασμός Αποτελεσμάτων παρουσιάζει το ποσό του κέρδους ή της ζημίας της επιχείρησης κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Σε πολλές περιπτώσεις όμως, οι πληροφορίες αυτές δεν είναι αρκετές. Ο επιχειρηματίας πρέπει να γνωρίζει την οικονομική του κατάσταση ανά πάσα στιγμή, συγκεκριμένα τα ποσά που κατέχει και τον αριθμό των οφειλών του. Ο στόχος αυτός επιτυγχάνεται με την έκθεση του ισολογισμού της επιχείρησης. Ο ισολογισμός αποτελεί μια δήλωση των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων της επιχείρησης μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή και χρησιμεύει ως βαρόμετρο για την εκτίμηση της οικονομικής ευρωστίας της επιχείρησης.

Ορθολογική λήψη αποφάσεων. Η Λογιστική αυτές τις μέρες έχει αναλάβει βάρος του καθήκοντος της συλλογής, ανάλυσης και υποβολής των πληροφοριών τα απαιτούμενα χρονικά σημεία στα κατάλληλα επίπεδα εξουσίας, προκειμένου να διευκολυνθεί η ορθολογική λήψη αποφάσεων. Η Αμερικανική Ένωση Λογιστικής (American Accounting Association) τονίζει επίσης αυτό το σημείο, ορίζοντας την επιστήμη της Λογιστικής ως τη διαδικασία της αναγνώρισης, μέτρησης και παροχής οικονομικών πληροφοριών μέσω των οποίων είναι δυνατή η άσκηση κρίσης και η λήψη αποφάσεων από τους χρήστες των πληροφοριών. Φυσικά, αυτό δεν αποτελεί εύκολη διαδικασία. Ωστόσο, οι φορείς της λογιστικής σε όλο τον κόσμο και ιδιαίτερα η Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, έχουν προσπαθήσει να καταπιαστούν με αυτό το πρόβλημα και έχουν επιτύχει να καθορίσουν μερικά βασικά αξιώματα βάσει των οποίων πρέπει να δομούνται οι λογιστικές καταστάσεις.

Σύστημα Πληροφοριών. Η Λογιστική λειτουργεί ως ένα σύστημα πληροφοριών για τη συλλογή και την διαμοίραση οικονομικών δεδομένων σχετικά με την επιχείρηση. Αυτές οι πληροφορίες βοηθούν το διοικητικό τμήμα της επιχείρησης στη λήψη κατάλληλων αποφάσεων. Η λειτουργία αυτή, όπως προαναφέρθηκε, έχει αποκτήσει πολύ μεγάλη σημασία αυτές τις μέρες (Garg, 2016).

2.3 Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Η παροχή των λογιστικών πληροφοριών στους χρήστες ¹εκτός επιχείρησης γίνεται με την χρήση μιας σειράς τυποποιημένων εκθέσεων που ονομάζονται χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις αποτελούν μια δομημένη παρουσίαση της οικονομικής θέσης μίας επιχείρησης και των συναλλαγών που έχει πραγματοποιήσει, οι οποίες περιγράφονται με χρηματικούς όρους.

Ο σκοπός σύνταξης και δημοσίευσης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων είναι η παροχή πληροφοριών σχετικά με την οικονομική θέση, την αποδοτικότητα και τις μεταβολές της οικονομικής θέσης της επιχείρησης, έτσι ώστε να επιτρέπεται στους ενδιαφερόμενους να λάβουν ορθές οικονομικές αποφάσεις προς όφελος της επιχείρησης (Τουρνά-Γερμανού, 2015). Φαινομενικά, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων δεν διαφέρουν μεταξύ τους και η εξαγωγή συμπερασμάτων είναι θεωρητικά μια απλή και τυποποιημένη διαδικασία. Στην πραγματικότητα όμως, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις διαφέρουν σημαντικά από επιχείρηση σε επιχείρηση και δεν είναι σπάνιες οι περιπτώσεις όπου η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων δεν είναι εφικτή, εφόσον δεν καθοριστούν κάποιες τυποποιημένες αρχές που αφορούν την σύνταξη και την παρουσίασή τους (Αληφαντής, 2008).

Για να αντιμετωπιστεί το παραπάνω πρόβλημα, θεσπίστηκαν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (ΔΛΠ), σε μια προσπάθεια τυποποίησης του τρόπου με τον οποίο θα παρέχονται αξιόπιστες οικονομικές πληροφορίες από τις εταιρίες που είναι εισηγμένες στο χρηματιστήριο. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα εισάγουν ένα σύνολο κανόνων και λογιστικών αρχών, που τυποποιούν τη σύνταξη και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε σχεδόν όλες τις χώρες. Ο απώτερος σκοπός των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων είναι η εξασφάλιση της προστασίας των επενδυτών και αποτελούν αντικείμενο διαρκούς τροποποίησης και βελτίωσης (Τουρνά-Γερμανού, 2015).

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είναι ένα σύνολο από κοινούς λογιστικούς κώδικες που προστατεύουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών προς τις χρηματοπιστωτικές αγορές και

---

¹ Χρήστος Ι. Νεγκάκης, Παναγιώτης Δ. Ταχυνάκης (2013), Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου

διευκολύνουν τις συναλλαγές, τις επενδύσεις και τη διαπραγμάτευση κινητών αξιών σε διεθνές επίπεδο. Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα συμπεριλαμβάνουν επίσης τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ) και τις συναφείς ερμηνείες (ερμηνείες της ΜΕΔ-ΕΔΔΠΧΠ), τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις των εν λόγω προτύπων και συναφών ερμηνειών, καθώς και τα πρότυπα και τις συναφείς ερμηνείες που πρόκειται να εκδοθούν στο μέλλον (Τουρνά-Γερμανού,2015).Οι λογιστές υποχρεούνται να ακολουθούν τα πρότυπα αυτά και οι ελεγκτές να πραγματοποιούν ελέγχους κατά την ετοιμασία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης προς δημοσίευση.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ορίζουν ότι οι οικονομικές καταστάσεις που αναφέρθηκαν θα πρέπει να εξετάζονται και να δημοσιοποιούνται ενιαία και όχι αποσπασματικά (Γεωργίου, 2003). Η διοίκηση της κάθε επιχείρησης διαθέτει την αποκλειστική ευθύνη για την συγγραφή και έκδοση των οικονομικών καταστάσεων. Η Διοίκηση έχει τη δυνατότητα να συντάσσει τις παραπάνω υποχρεωτικές καταστάσεις χωρίς να ακολουθεί τα ΔΛΠ, όταν πρόκειται για δικής της προσωπική χρήση, αλλά οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που δημοσιεύονται για διάθεση σε εξωτερικούς χρήστες, όπως για παράδειγμα μετόχους ή επενδυτές, πρέπει υποχρεωτικά να ακολουθούν τα ΔΛΠ.

Τα ΔΛΠ καταρτίζονται από τα παρακάτω όργανα:

- Επιτροπή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB)
- Σώμα Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (IASB)
- Συμβουλευτική Επιτροπή Προτύπων (SAC)
- Επιτροπή Διερμηνειών Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (IFRIC)
- Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Ευρωπαϊκής Συμβουλευτικής Ομάδας για Θέματα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (EFRAG)

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα είναι τα εξής:

ΔΛΠ 1: Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων

ΔΛΠ 2: Αποθέματα

ΔΛΠ 7: Καταστάσεις Ταμειακών Ροών

ΔΛΠ8:Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις

ΔΛΠ 10: Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού

ΔΛΠ 11: Κατασκευαστικές Συμβάσεις

ΔΛΠ 12: Φόροι Εισοδήματος

ΔΛΠ 14: Οικονομικές Πληροφορίες Κατά Τομέα

ΔΛΠ 16: Ενσωματωμένα Πάγια

ΔΛΠ 17: Μισθώσεις

ΔΛΠ 18: Έσοδα

ΔΛΠ 19: Παροχές σε Εργαζόμενους

ΔΛΠ 20: Λογιστική των Επιχορηγήσεων και Γνωστοποίηση της Κρατικής Υποστήριξης

ΔΛΠ 21: Οι Επιδράσεις των Μεταβολών στις Τιμές Συναλλάγματος

ΔΛΠ 23: Κόστος Δανεισμού

ΔΛΠ 24: Γνωστοποιήσεις Συνδεδεμένων Μερών

ΔΛΠ 26: Λογιστική και Πληροφόρηση Προγραμμάτων Παροχών Αποχώρησης από την Υπηρεσία

ΔΛΠ 27: Ενοποιημένες και Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις

ΔΛΠ 28: Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις

ΔΛΠ 29: Παρουσίαση Οικονομικών Στοιχείων σε Υπερπληθωριστικές Οικονομίες

ΔΛΠ30:Γνωστοποιήσεις στις Οικονομικές Καταστάσεις Τραπεζών και Όμοιων Χρηματοοικονομικών Ιδρυμάτων

ΔΛΠ 31: Επενδύσεις σε Κοινοπραξίες

ΔΛΠ 32: Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση

ΔΛΠ 33: Κέρδη ανά Μετοχή

ΔΛΠ 34: Ενδιάμεσες Οικονομικές Καταστάσεις

ΔΛΠ 36: Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού

ΔΛΠ 37: Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδιάμεσες Απαιτήσεις

ΔΛΠ 38: Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού

ΔΛΠ 40: Επενδύσεις σε Ακίνητα

ΔΛΠ 41: Γεωργία (Καπλανίδης, 2015).

2.4 Το Πλαίσιο Αρχών

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα βασίζονται σε κάποιες θεμελιώδεις και κοινώς αποδεκτές Λογιστικές αρχές, ώστε να διασφαλίζεται η εγκυρότητα, η αξιοπιστία και η λειτουργικότητά τους .

Αρχικά, η αρχή της ακριβοδίκαιης ²παρουσίασης ορίζει ότι οι οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών που συντάσσονται σε συμφωνία με τα Δ.Λ.Π. θα πρέπει υποχρεωτικά να ακολουθούν όλες τις αρχές των προτύπων και να παρουσιάζουν ακριβοδίκαια την οικονομική κατάσταση της επιχείρησης. Τα ΔΛΠ θα πρέπει να εφαρμοστούν με ακρίβεια και προσοχή, έτσι ώστε να αποφευχθεί η παραποίηση των οικονομικών δεδομένων των εταιρειών που θα είχε ως αποτέλεσμα την παροχή λανθασμένων πληροφοριών στους χρήστες των καταστάσεων. Υπάρχουν περιπτώσεις βέβαια, όπου η χρήση ενός προτύπου οδηγεί σε λανθασμένη πληροφόρηση. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, μπορούν υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις να χρησιμοποιηθούν οι επεξηγηματικές σημειώσεις, όπου εκεί ερμηνεύονται και οι οικονομικές επιπτώσεις που έχουν οι ενέργειες αυτές στην επιχείρηση. Κάθε παρέκκλιση από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα επομένως, γίνεται με την προϋπόθεση ότι θα εξηγείται ο λόγος που συμβαίνει αυτό.

Η Αρχή της Συνεχιζόμενης Δραστηριότητας (going concern) ορίζει ότι η οικονομική μονάδα πρέπει να παρουσιάζει συνεχή δραστηριότητα, κάτι που θα είναι φανερό στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις. Εξαιρείται η περίπτωση όπου η διοίκηση σκοπεύει να ρευστοποιήσει την επιχείρηση ή να διακόψει τις εμπορικές συναλλαγές, γεγονός που πρέπει να αναφέρεται στις οικονομικές καταστάσεις.

Η Αρχή των Δεδουλευμένων Εσόδων και Εξόδων ορίζει ότι τα έσοδα και τα έξοδα πρέπει να αναφέρονται στις οικονομικές καταστάσεις σε αναλογία με τη χρήση που αφορούν, ανεξάρτητα από το χρόνο είσπραξης ή πληρωμής τους. Έσοδα ή έξοδα που αντιστοιχούν σε προηγούμενες χρήσεις δεν λαμβάνονται υπόψη. Κάθε χρήση επομένως θεωρείται ανεξάρτητη.

Η Αρχή της Αυτοτέλειας των Χρήσεων είναι συμπληρωματική της Αρχής των Δεδουλευμένων Εσόδων και Εξόδων, όπου ήδη ορίζει ότι κάθε χρήση θεωρείται ανεξάρτητη από τις άλλες. Συγκεκριμένα, τονίζεται ότι «οι συναλλαγές απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις όταν πραγματοποιούνται και απεικονίζονται κατά τις χρήσεις που αυτές αφορούν».

---

² Ντζανάτος Δημήτριος, 2008, «Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα με απλά λόγια και οι διαφορές τους από τα ελληνικά» βιβλίο πρώτο, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα

Η Αρχή της Ομοιομορφίας των Οικονομικών Καταστάσεων ορίζει ότι η ταξινόμηση και η μορφολογία της έκθεσης των στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις θα πρέπει να διατηρείται η ίδια από χρήση σε χρήση, εκτός από την περίπτωση της μεταβολής της επιχειρηματικής μονάδας όσον αφορά τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες, ή από κάποια μεταβολή που απαιτείται από τα ΔΛΠ.

Η Αρχή της Σπουδαιότητας³ και Ολότητας διευκρινίζει ότι κάθε σημαντικό στοιχείο θα πρέπει να διαχωρίζεται από τα άλλα και να παρουσιάζεται ξεχωριστά στις οικονομικές καταστάσεις, ενώ τα στοιχεία και τα ποσά μικρότερης σημασίας θα πρέπει να κατηγοριοποιούνται και να εκθέτονται με στοιχεία παρόμοιας φύσης. Η παράλειψη σημαντικών οικονομικών δεδομένων θεωρείται λανθασμένη πρακτική και μπορεί να έχει καταστροφικά αποτελέσματα στις επενδυτικές αποφάσεις των χρηστών. Όσον αφορά τους Συμψηφισμούς, τα στοιχεία ενεργητικού - παθητικού, εσόδων - εξόδων, ζημιών – κερδών και περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων δεν είναι αποδεκτό να συμψηφίζονται. Εξαίρεση αποτελούν οι περιπτώσεις που αναφέρονται στο ΔΛΠ 1.

Σύμφωνα με την αρχή της συγκριτικής πληροφόρησης, οι διαχρονικές καταστάσεις πρέπει να είναι διαχρονικά συγκρίσιμες έτσι ώστε οι χρήστες να μπορούν να κάνουν εκτίμηση των τάσεων και να πραγματοποιούν προβλέψεις για το μέλλον. Για την επίτευξη αυτού του σκοπού, οι οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζονται σε δυο στήλες, έτσι ώστε να φαίνονται τα κονδύλια της τρέχουσας και της προηγούμενης περιόδου αναφοράς. Με αυτό τον τρόπο υπάρχει χρονική, κλαδική και διακλαδική σύγκριση. Σε κάποιες περιπτώσεις είναι πιθανή μια παρέκκλιση από την προηγούμενη χρονική περίοδο, κάτι που είναι επιτρεπτό μόνο όταν αναφέρεται έτσι στα πρότυπα (Κωστοπούλου, 2010).

2.5 Χρήστες των λογιστικών πληροφοριών

Ο βασικός στόχος της λογιστικής είναι να παρέχει πληροφορίες που είναι χρήσιμες για άτομα εντός του οργανισμού και για άτομα ή ομάδες εκτός του οργανισμού. Η Λογιστική είναι η αρχή η οποία παρέχει πληροφορίες, με τις οποίες μπορούν να βασίζονται τις αποφάσεις τους οι

---

³ Γρηγοράκος, Θ,(2005), «Ανάλυση-Ερμηνεία του ΕΓΛΣ», εκδόσεις Σάκκουλα, 11η έκδοση, Νοέμβριος

εξωτερικοί και οι εσωτερικοί χρήστες και έχουν ως αποτέλεσμα την κατανομή των οικονομικών πόρων στην κοινωνία (Garg, 2016).

Οι εξωτερικοί χρήστες των λογιστικών πληροφοριών είναι οι ομάδες ή τα πρόσωπα που βρίσκονται εκτός του οργανισμού για τον οποίο γίνεται λογιστική λειτουργία. Στη συνέχεια καταγράφονται οι διάφοροι εξωτερικοί χρήστες των λογιστικών πληροφοριών.

Επενδυτές. Οι επενδυτές είναι τα πρόσωπα που ενδιαφέρονται να επενδύσουν χρήματα σε έναν οργανισμό. Συνεπώς είναι σημαντικό γι' αυτούς να γνωρίζουν την οικονομική υγεία του οργανισμού, ώστε να κρίνουν πόσο ασφαλείς είναι οι επενδύσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί αλλά και πόσο ασφαλείς θα είναι οι προτεινόμενες μελλοντικές επενδύσεις.

Πιστωτές. Οι πιστωτές (δηλαδή οι προμηθευτές αγαθών και υπηρεσιών επί πιστώσει, οι τραπεζίτες και άλλοι δανειστές χρημάτων) θέλουν να γνωρίζουν την οικονομική κατάσταση της ενδιαφερόμενης εταιρίας πριν χορηγήσουν δάνεια ή πιστώσεις.

Μέλη οργανώσεων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Μέλη μη-κερδοσκοπικών οργανισμών, όπως σχολεία, κολέγια, νοσοκομεία, σύλλογοι, φιλανθρωπικά ιδρύματα κλπ., χρειάζονται λογιστικές πληροφορίες για να γνωρίζουν τον τρόπο που χρησιμοποιήθηκαν τα κεφάλαια που επένδυσαν, με σκοπό να εξακριβώσουν εάν η οργάνωση αξίζει την συνεχή υποστήριξη τους.

Κυβέρνηση. Η Κυβέρνηση ενδιαφέρονται για τις λογιστικές πληροφορίες, επειδή επιθυμεί να γνωρίζει τα κέρδη ή τις πωλήσεις για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα για φορολογικούς, οικονομικούς και στατιστικούς σκοπούς.

Καταναλωτές. Οι καταναλωτές χρειάζονται τις λογιστικές πληροφορίες για την εφαρμογή σωστού λογιστικού ελέγχου, έτσι ώστε να επιτευχθεί χαμηλότερο κόστος παραγωγής, με τη συνακόλουθη μείωση των τιμών των αγαθών που αγοράζουν.

Ερευνητές. Οι λογιστικές πληροφορίες αντανακλούν την οικονομική απόδοση των επιχειρήσεων. Συνεπώς διαθέτουν μεγάλη αξία για τους επιστήμονες της έρευνας που επιθυμούν να πραγματοποιήσουν μια μελέτη για τις οικονομικές δραστηριότητες μιας συγκεκριμένης επιχείρησης. Για την πραγματοποίηση μιας μελέτης για τις οικονομικές δραστηριότητες μιας συγκεκριμένης επιχείρησης, ο ερευνητής χρειάζεται λεπτομερείς λογιστικές πληροφορίες σχετικά με τις αγορές, τις πωλήσεις, τα έξοδα, το κόστος των υλικών που χρησιμοποιούνται, το κυκλοφορούν ενεργητικό, τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, τα

πάγια στοιχεία του ενεργητικού, τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις και τα κεφάλαια των μετόχων. Όλα τα παραπάνω είναι διαθέσιμα στις λογιστικές εγγραφές που τηρούνται από την επιχείρηση.

Εσωτερικοί χρήστες των λογιστικών πληροφοριών. Οι εσωτερικοί χρήστες των λογιστικών πληροφοριών είναι τα άτομα ή οι ομάδες που βρίσκονται μέσα στον οργανισμό. Παρακάτω αναφέρονται κάποιοι από τους εσωτερικούς χρήστες:

Οι ιδιοκτήτες. Οι ιδιοκτήτες παρέχουν κεφάλαια για τις λειτουργίες μιας επιχείρησης και θέλουν να γνωρίζουν αν τα κεφάλαιά αυτά χρησιμοποιούνται σωστά. Οι λογιστικές πληροφορίες είναι απαραίτητες, για να γνωρίζουν την κερδοφορία και την οικονομική θέση της δραστηριότητας στην οποία έχουν επενδύσει τα κεφάλαιά τους. Οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται περιοδικά από τα λογιστικά βιβλία, απεικονίζουν την αποδοτικότητα και την οικονομική θέση.

Διοίκηση. Η διοίκηση είναι η πράξη της παραγωγής εργασίας μέσω άλλων. Η διοίκηση πρέπει να διασφαλίζει ότι οι υφιστάμενοί της κάνουν σωστά τη δουλειά που τους αναλογεί. Οι λογιστικές πληροφορίες προσφέρουν σημαντική βοήθεια στο θέμα αυτό διότι βοηθούν τα διευθυντικά στελέχη στην αξιολόγηση της απόδοσης των υφισταμένων τους. Η πραγματική απόδοση των εργαζομένων μπορεί να συγκριθεί με την αναμενόμενη απόδοση που είχε υπολογιστεί ότι θα επιτευχθεί και μπορούν να ληφθούν διορθωτικά μέτρα, εάν η πραγματική απόδοση δεν ήταν ικανοποιητική. Έτσι, τα λογιστικά στοιχεία αποτελούν τα «μάτια και αυτιά» της διοίκησης. Οι πιο σημαντικές λειτουργίες της διοίκησης είναι ο προγραμματισμός και ο έλεγχος. Η προετοιμασία των διαφόρων προϋπολογισμών, όπως του προϋπολογισμού πωλήσεων, του προϋπολογισμού παραγωγής, του προϋπολογισμού μετρητών, του προϋπολογισμού κεφαλαιουχικών δαπανών κ.λπ., είναι ένα σημαντικό μέρος της λειτουργίας του σχεδιασμού η αφετηρία για την προετοιμασία των προϋπολογισμών είναι τα λογιστικά στοιχεία του προηγούμενου έτους. Ο έλεγχος είναι η λειτουργία που εξασφαλίζει ότι τα προγράμματα που προβλέπονται στους διάφορους προϋπολογισμούς πράγματι επιτυγχάνονται, δηλαδή εάν η πραγματική απόδοση είναι ανάλογη της προϋπολογισθείσας απόδοσης, επιτρέποντας στον διαχειριστή να ασκήσει έλεγχο στις αδύναμες επιδόσεις. Οι λογιστικές πληροφορίες είναι επίσης χρήσιμες στον διοικητικό τομέα όσον αφορά τον καθορισμό των λογικών τιμών πώλησης. Σε μια ανταγωνιστική οικονομία, οι τιμές θα πρέπει να βασίζονται στο κόστος συν ένα εύλογο ποσοστό απόδοσης.

Οι εργαζόμενοι. Οι εργαζόμενοι ενδιαφέρονται για την οικονομική κατάσταση στον οργανισμό όπου απασχολούνται, ιδιαίτερα όταν η πληρωμή των μισθών εξαρτάται από το μέγεθος των κερδών που αποκτήθηκαν. Οι εργαζόμενοι χρειάζονται τις λογιστικές πληροφορίες ώστε να γνωρίζουν ότι οι μισθοί και τα επιδόματα που καταβάλλεται σε αυτούς είναι τα σωστά. .

2.6 Είδη χρηματοοικονομικών καταστάσεων και ανάλυση των στόχων

Το ΔΛΠ 1 ορίζει τα περιεχόμενα μιας πλήρους σειράς χρηματοοικονομικών καταστάσεων, δηλαδή των οικονομικών καταστάσεων που προορίζονται για εξωτερικούς χρήστες:

- Κατάσταση Ισολογισμού,
- Κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσεως,
- Κατάσταση Ταμειακών Ροών,
- Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων,
- Προσάρτημα-σημειώσεις, με ενημερώσεις και αναφορές σχετικά με σημαντικά γεγονότα που συνέβησαν και δεν απεικονίζονται στις παραπάνω καταστάσεις

2.6.1 Κατάσταση ισολογισμού

Ο ισολογισμός είναι μια οικονομική κατάσταση που συνοψίζει το ενεργητικό τις υποχρεώσεις και τα ίδια κεφάλαια μιας εταιρείας σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο. Αυτά τα τρία τμήματα του ισολογισμού δίνουν στους επενδυτές μια ιδέα για το τι κατέχει και τι χρωστάει η εταιρεία, καθώς και για το ποσό που επενδύουν οι μέτοχοι.

Ο ισολογισμός τηρεί τον ακόλουθο τύπο: Ενεργητικό = Υποχρεώσεις + Ίδια Κεφάλαια.

Οι ισολογισμοί παίρνουν το όνομά τους από το γεγονός ότι οι δύο πλευρές της παραπάνω εξίσωσης - ενεργητικό, αφενός, και υποχρεώσεις μαζί με τα ίδια κεφάλαια, αφετέρου - πρέπει να εξισορροπούνται. Μια επιχείρηση πρέπει να πληρώνει για όλα τα πράγματα που κατέχει (ενεργητικό), είτε δανειζόμενη χρήματα (ανάληψη υποχρεώσεων) είτε παίρνοντας τα από τους επενδυτές (εκδίδοντας μετοχικά κεφάλαια).

Τα περιουσιακά στοιχεία, οι υποχρεώσεις και τα ίδια κεφάλαια αποτελούνται από αρκετούς μικρότερους λογαριασμούς που αναλύουν τις ιδιαιτερότητες των οικονομικών μιας εταιρείας.

Οι λογαριασμοί αυτοί διαφέρουν ευρέως ανάλογα με τη βιομηχανία και οι ίδιοι όροι μπορούν να έχουν διαφορετικές επιπτώσεις ανάλογα με τη φύση της επιχείρησης. Σε γενικές γραμμές,

ωστόσο, υπάρχουν μερικές κοινές συνιστώσες που ενδέχεται να συναντήσουν οι επενδυτές. (Investopedia, 2017a)

2.6.2. Ενεργητικό

Ενεργητικό είναι το σύνολο των οικονομικών πόρων οι οποίοι ανήκουν σε μία επιχείρηση και έχουν χρηματική αξία, ενώ αναμένεται να προσφέρει οικονομικά και άλλα οφέλη η εκμετάλλευσή τους. Διαιρούνται σε κυκλοφορούν ενεργητικό, αυτά που μπορούν να μετατραπούν γρήγορα σε μετρητά σε ένα έτος ή λιγότερο, και το μη κυκλοφορούν ενεργητικό.

2.6.3 Υποχρεώσεις

Υποχρεώσεις είναι τα χρήματα που μια εταιρεία οφείλει σε εξωτερικούς συμβαλλόμενους, από λογαριασμούς που οφείλει να καταβάλει στους προμηθευτές σε τόκους επί ομολόγων που έχει εκδώσει στους δανειστές προς μίσθωση, υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και μισθούς. Οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις είναι εκείνες που οφείλονται εντός ενός έτους και παρατίθενται κατά σειρά κατά την ημερομηνία λήξης τους. Οι μακροπρόθεσμες οφειλές οφείλονται σε οποιοδήποτε σημείο μετά από ένα έτος.

Ορισμένες υποχρεώσεις είναι εκτός ισολογισμού, πράγμα που σημαίνει ότι δεν θα εμφανίζονται στον ισολογισμό. Οι λειτουργικές μισθώσεις αποτελούν παράδειγμα αυτού του είδους ευθύνης.

2.6.4 Ίδια κεφάλαια

Τα ίδια κεφάλαια είναι τα χρήματα που αποδίδονται στους ιδιοκτήτες μιας επιχείρησης, δηλαδή στους μετόχους της, και ισοδυναμούν με το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων μιας εταιρείας μείον τις υποχρεώσεις της. Τα αδιανέμητα κέρδη είναι τα καθαρά κέρδη μιας εταιρείας που είτε επανεπενδύονται στην επιχείρηση είτε χρησιμοποιούνται για την εξόφληση του χρέους. Το υπόλοιπο διανέμεται στους μετόχους με τη μορφή μερισμάτων

2.6.5 Ερμηνεία ισολογισμού

Ο ισολογισμός ⁴αντιπροσωπεύει την κατάσταση των οικονομικών μιας εταιρείας σε μια δεδομένη στιγμή. Από μόνη της, δεν μπορεί να δώσει μια αίσθηση των τάσεων που παίζουν σε μια μακρύτερη περίοδο. Για το λόγο αυτό, ο ισολογισμός πρέπει να συγκριθεί με εκείνους των προηγούμενων περιόδων. Θα πρέπει επίσης να συγκριθεί με εκείνες άλλων επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου, δεδομένου ότι οι διαφορετικές βιομηχανίες έχουν μοναδικές προσεγγίσεις στη χρηματοδότηση.

Από τον ισολογισμό μπορούν να αντληθούν διάφοροι δείκτες, βοηθώντας τους επενδυτές να αποκτήσουν μια αίσθηση της υγείας μιας εταιρείας. Αυτοί περιλαμβάνουν τον δείκτη χρέους προς ίδια κεφάλαια μεταξύ άλλων. Οι καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης και ταμειακών ροών παρέχουν επίσης πολύτιμες πληροφορίες για την αξιολόγηση των οικονομικών της επιχείρησης.

2.6.6 Κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης

Σε αντίθεση με τον ισολογισμό, ο οποίος καλύπτει μια χρονική στιγμή, η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης παρέχει πληροφορίες απόδοσης για μια χρονική περίοδο. Ξεκινά με τις πωλήσεις και συνεχίζει με τα καθαρά έσοδα και κέρδη ανά μετοχή (EPS). Η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης διαιρείται σε δύο μέρη: λειτουργική και μη λειτουργική. Το λειτουργικό μέρος της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσης παρουσιάζει πληροφορίες σχετικά με έσοδα και έξοδα που είναι άμεσο αποτέλεσμα των τακτικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Το μη λειτουργικό τμήμα αποκαλύπτει πληροφορίες σχετικά με τα έσοδα και τις δαπάνες που αφορούν δραστηριότητες που δεν συνδέονται άμεσα με τις συνήθεις δραστηριότητες μιας εταιρείας.

Οι αναλυτές χρησιμοποιούν την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης ώστε να λάβουν δεδομένα για τον υπολογισμό των χρηματοοικονομικών δεικτών όπως η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (ROE), η απόδοση του ενεργητικού (ROA), τα μικτά κέρδη, τα λειτουργικά κέρδη, τα κέρδη προ φόρων και τόκων (EBIT) και τα κέρδη προ φόρων και αποσβέσεων EBITDA). Η κατάσταση αποτελεσμάτων παρουσιάζεται συχνά σε μορφή κοινού μεγέθους, η οποία παρέχει κάθε στοιχείο στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης ως ποσοστό επί τοις εκατό των

⁴ Κάντζος Κ. (2006) “ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ”,

πωλήσεων. Με αυτό τον τρόπο, οι αναλυτές μπορούν εύκολα να δουν ποιες δαπάνες αποτελούν το μεγαλύτερο μέρος των πωλήσεων. Οι αναλυτές χρησιμοποιούν επίσης την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης για να συγκρίνουν τις επιδόσεις κατά τη διάρκεια του έτους (YOY) και την τριμηνιαία απόδοση (QOQ). Η κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης παρέχει συνήθως ιστορικά δεδομένα δύο έως τριών ετών για σύγκριση. (Investopedia, 2017b)

2.6.7 Κατάσταση Ταμειακών Ροών

Μια κατάσταση ταμειακών ροών είναι μία από τις τριμηνιαίες οικονομικές εκθέσεις που οι εταιρείες που διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο υποχρεούνται να γνωστοποιούν στο κοινό. Το έγγραφο παρέχει συγκεντρωτικά στοιχεία σχετικά με όλες τις ταμειακές εισροές μιας επιχείρησης που λαμβάνει από τις τρέχουσες λειτουργίες της και τις εξωτερικές πηγές επενδύσεων καθώς και όλες τις ταμειακές εκροές για επιχειρηματικές δραστηριότητες και επενδύσεις κατά τη διάρκεια ενός δεδομένου τριμήνου. Υπάρχουν δύο μορφές λογιστικής: ταμειακής βάσης και δεδουλευμένων. Οι περισσότερες δημόσιες εταιρείες χρησιμοποιούν τη λογιστική δεδουλευμένων, πράγμα που σημαίνει ότι η κατάσταση αποτελεσμάτων στην ετήσια έκθεση δεν είναι η ίδια με τη θέση της εταιρείας σε ταμειακή βάση. Για παράδειγμα, εάν μια εταιρεία πραγματοποιεί μια σημαντική σύμβαση, αυτή η σύμβαση αναγνωρίζεται ως έσοδο και επομένως ως εισόδημα, αλλά η εταιρεία δεν μπορεί να λάβει μετρητά μέχρι μεταγενέστερη ημερομηνία. Ο λογιστής λέει ότι η εταιρεία έχει κέρδος στην κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης και καταβάλλει φόρους εισοδήματος επ' αυτού, αλλά η εταιρεία μπορεί να έχει λιγότερα μετρητά στο χέρι. Ακόμη και οι κερδοφόρες εταιρείες δεν μπορούν να διαχειριστούν επαρκώς τις ταμειακές ροές, γι' αυτό και η δήλωση ταμειακών ροών είναι ένα τόσο σημαντικό εργαλείο για τους αναλυτές και τους επενδυτές. Η κατάσταση ταμειακών ροών κατανέμεται μεταξύ τριών διαφορετικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων: πράξεις, επενδύσεις και χρηματοδότηση. (Investopedia, 2017c)

2.6.8 Ταμειακές ροές από λειτουργική δραστηριότητα

Το πρώτο σύνολο συναλλαγών ταμειακών ροών προέρχεται από λειτουργικές επιχειρηματικές δραστηριότητες. Οι ταμειακές ροές από λειτουργίες ξεκινούν με καθαρό εισόδημα και στη συνέχεια συμβιβάζονται όλα τα στοιχεία μη συμψηφισμού με στοιχεία ταμειακών συναλλαγών. Για παράδειγμα, οι εισπρακτέοι λογαριασμοί είναι ένας λογαριασμός που δεν

έχει κατατεθεί. Εάν οι απαιτήσεις από πελάτες αυξάνονται, αυτό σημαίνει ότι οι πωλήσεις αυξάνονται, αλλά δεν εισπράχθηκαν μετρητά κατά τη στιγμή της πώλησης. Η κατάσταση ταμειακών ροών αφαιρεί τις απαιτήσεις από το καθαρό εισόδημα, επειδή δεν είναι μετρητά. Επίσης, οι ταμειακές ροές από εργασίες περιλαμβάνουν πληρωτέους λογαριασμούς, αποσβέσεις, αποσβέσεις και πολυάριθμα προπληρωμένα στοιχεία που έχουν καταχωρηθεί ως έσοδα ή έξοδα αλλά χωρίς σχετική ταμειακή ροή.

2.6.9 Ταμειακές ροές από επενδυτική δραστηριότητα

Οι ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες περιλαμβάνουν τα μετρητά που δαπανώνται για ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμό. Σε αυτές οι αναλυτές κοιτούν για να βρουν αλλαγές στις κεφαλαιουχικές δαπάνες (CAPEX). Ενώ οι θετικές ταμειακές ροές από τις επενδυτικές δραστηριότητες είναι καλό, οι επενδυτές προτιμούν εταιρείες που παράγουν ταμειακές ροές κυρίως από επιχειρηματικές δραστηριότητες, όχι επενδυτικές και χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.

2.6.10 Ταμειακές ροές από χρηματοοικονομική δραστηριότητα

Οι ταμειακές ροές από τη χρηματοδότηση είναι η τελευταία επιχειρηματική δραστηριότητα που περιγράφεται λεπτομερώς στην κατάσταση ταμειακών ροών. Το τμήμα παρέχει μια επισκόπηση των μετρητών που χρησιμοποιούνται στη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων. Οι αναλυτές χρησιμοποιούν τις ταμειακές ροές από το τμήμα χρηματοδότησης για να βρουν το ποσό που καταβλήθηκε σε μερίσματα ή τις εξαγορές μετοχών. Τα μετρητά που λαμβάνονται ή επιστρέφονται από τις προσπάθειες κεφαλαιακής άντλησης κεφαλαίων, όπως τα ίδια κεφάλαια ή τα χρέη, παρατίθενται επίσης.

2.6.11 Κατάσταση Μεταβολών των Ιδίων Κεφαλαίων

Η Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων, περιγράφει λεπτομερώς τη μεταβολή των ιδίων κεφαλαίων κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής περιόδου παρουσιάζοντας την κίνηση των αποθεματικών που περιλαμβάνουν τα ίδια κεφάλαια των μετόχων. Η κίνηση των ιδίων κεφαλαίων κατά τη διάρκεια μιας λογιστικής περιόδου περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Καθαρό κέρδος ή ζημία κατά τη διάρκεια της λογιστικής περιόδου που αναλογεί στους μετόχους
- Αύξηση ή μείωση αποθεματικών μετοχικού κεφαλαίου
- Καταβολή μερισμάτων στους μετόχους
- Κέρδη και ζημίες που αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια
- Επίδραση αλλαγών στις λογιστικές πολιτικές
- Επίδραση της διόρθωσης του σφάλματος της προηγούμενης περιόδου

2.7 Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ)

2.7.1 Περιγραφή του ΕΓΛΣ

Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο (ΕΓΛΣ) έχει καθιερωθεί μέσω του νόμου 1041/2.4.1980 (άρθρα 47, 48 και 49). Ο νόμος αυτός ορίζει την έννοια και το σκοπό του νέου αυτού θεσμού και καθορίζει τα πλαίσια των περιεχομένων του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου και των Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων. Σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα 1123/1980 «περί ορισμού του περιεχομένου και του χρόνου έναρξης της προαιρετικής εφαρμογής του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου», η 1η Ιανουαρίου του 1982 ορίζεται ως ημερομηνία έναρξης της προαιρετικής εφαρμογής του , και καθορίζεται το περιεχόμενο το οποίο περιλαμβάνει έξι μέρη. Στη συνέχεια, με το άρθρο 7 του νόμου 1882/1990, το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο καθιερώθηκε υποχρεωτικά από όλες τις εταιρίες που ελέγχονται από Ορκωτό Ελεγκτή (Κωστοπούλου, 2010).

2.7.2 Σκοπός του ΕΓΛΣ

Η καθιέρωση του ΕΓΛΣ επιδιώκει τον σχεδιασμό της λογιστικής σε εθνική κλίμακα. Συγκεκριμένα, το ΕΓΛΣ έχει τους παρακάτω στόχους:

Αύξηση της παραγωγικότητας, μέσω της τυποποίησης και της οργάνωσης της λογιστικής της Ελλάδας με ορθολογικές και ενιαίες βάσεις.

Διευκόλυνση των αρμοδίων στην άσκηση ορθολογικής κρατικής οικονομικής πολιτικής.

Βελτίωση της αποτελεσματικότητας της συνεργασίας μεταξύ των οικονομικών μονάδων, των αρμόδιων κρατικών οργανισμών και των επαγγελματικών οργανώσεων.

Διευκόλυνση του έργου των κρατικών υπηρεσιών, όπως της Υπηρεσίας Εθνικών Λογαριασμών και της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας για την άρτια και αποτελεσματική εκτέλεση της αποστολής τους. Αυτό επιτυγχάνεται με την εξασφάλιση αξιόπιστων δεδομένων και πληροφοριών για την οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων.

Ανύψωση του επιπέδου του λογιστικού επαγγέλματος.

Ανάπτυξη εξειδικευμένης διδασκαλίας των λογιστικών μαθημάτων στο πλαίσιο της μέσης και ανώτατης εκπαίδευσης

2.7.3 Σημαντικότητα του ΕΓΛΣ

Η θέσπιση του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού σχεδίου είναι εξαιρετικής σημασίας, αφού εξασφαλίζει την ομοιογένεια, την πληρότητα, τη σαφήνεια και την ακρίβεια των στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων που συντάσσουν οι επιχειρήσεις στην Ελλάδα. Αυτό επιτυγχάνεται με την ορθή εφαρμογή των παραπάνω στοιχείων του ΕΓΛΣ από όλες τις επιχειρήσεις της χώρας. Επίσης, η εφαρμογή του ΕΓΛΣ καθιστά τα δεδομένα των οικονομικών καταστάσεων συγκρίσιμα τόσο σε επίπεδο επιχείρησης, όσο και μεταξύ άλλων επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου αλλά και με τις επιχειρήσεις της χώρας συνολικά.

Η καθιέρωση του θεσμού του Γενικού Λογιστικού Σχεδίου επιτυγχάνει την τυποποίηση του σχεδιασμού της λογιστικής σε εθνική κλίμακα. Ο σχεδιασμός αυτός έχει ως βάση την απλούστευση και τυποποίηση των λογιστικών εργασιών των οικονομικών μονάδων και στοχεύει στην εξασφάλιση ομοιογενών σαφών και ορθών πληροφοριών και δεδομένων σχετικών με τα περιουσιακά στοιχεία, τη δραστηριότητα και την οικονομική κατάσταση των οικονομικών μονάδων. Επίσης, το ΕΓΛΣ διευκολύνει τους αρμόδιους στη λήψη των επιχειρηματικών αποφάσεων.

Ένα ακόμη επίτευγμα του λογιστικού σχεδιασμού αφορά την μακροοικονομία της δημόσιας οικονομίας και των κρατικών υπηρεσιών, συγκεκριμένα την εξασφάλιση αξιόπιστων στοιχείων για τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση της οικονομίας, όπως επίσης και την απλούστευση και διευκόλυνση των ελέγχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

3.1 Η έννοια της δημιουργικής λογιστικής

Η δημιουργική λογιστική και το earnings management αποτελεί μία μορφή κινδύνου στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία και το χρηματοοικονομικό σύστημα. Αποτελεί αναμφισβήτητα ένα σύγχρονο πρόβλημα παρόλο που τις ρίζες του τις συναντάμε πριν από πολλές δεκαετίες. Ειδικοί και ακαδημαϊκοί έχουν διατυπώσει διαφορετικούς ορισμούς για το εξεταζόμενο φαινόμενο τοποθετώντας όμως το ζήτημα στην ίδια βάση. Ως δημιουργική λογιστική θεωρείται η «υπό την κρίση της διοίκησης μιας εταιρείας παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων με τέτοιο τρόπο όμως ώστε να μην παραβιάζονται οι λογιστικοί κανόνες και πρότυπα» ή «η διαδικασία υιοθέτησης λογιστικών πρακτικών που είτε ακολουθούν είτε όχι τους λογιστικούς κανόνες αλλά σίγουρα παρουσιάζουν απόκλιση από το πνεύμα και την ουσία αυτών». Σε αυτό το σημείο είναι αναγκαίο να διευκρινίσουμε ότι μέσω της δημιουργικής λογιστικής και της διαχείρισης των κερδών καταλήγουμε στις παραποιημένες καταστάσεις. Εξάλλου όπως προαναφέρθηκε σκοπός του creative accounting και του earnings management είναι να παραποιήσει τα πραγματικά οικονομικά στοιχεία και τις επιδόσεις της επιχείρησης και να τα παρουσιάσει με τον τρόπο που επιθυμούν οι managers.

Ένας άλλος ορισμός που αποδίδει επαρκώς την έννοια της δημιουργικής (ή επινοητικής) λογιστικής είναι αυτή , που την περιγράφει ως την «εκμετάλλευση των αδυναμιών των λογιστικών κανόνων και νόμων ή ακόμα και την παραβίαση αυτών, με απώτερο σκοπό την παρουσίαση των λογιστικών καταστάσεων όχι όπως αυτές θα έπρεπε κανονικά να είναι, αλλά όπως συμφέρει κάθε φορά την επιχείρηση να εμφανίζονται » (Baralexis, 2004).

Στο άρθρο των Amat, Blake, Downs (1999) συγκεντρώνονται διαφορετικές κρίσεις, γνώμες και αντιλήψεις ενώ διατυπώνονται και άλλοι ορισμοί σχετικά με τη δημιουργική λογιστική που ορίζουν το earnings management υπό διαφορετικό πρίσμα ο καθένας:

Ο ακαδημαϊκός Kamal Naser (1993) παρέθεσε τον εξής ορισμό: “Δημιουργική Λογιστική είναι ο μετασχηματισμός των χρηματοοικονομικών καταστάσεων σε σχέση με αυτό που

πραγματικά πρέπει να απεικονίσουν, εκμεταλλευόμενη ή και αγνοώντας ακόμη τους κανόνες λογιστικής” ο Naser ισχυρίζεται ότι η δυνατότητα ελευθερίας επιλογής και υποκειμενικότητας που παρέχει το Αγγλοσαξονικό σύστημα λογιστικής, οδηγεί στη κατάχρηση και κατά συνέπεια στη δημιουργική λογιστική.

Από την πλευρά των επενδυτικών αναλυτών ο Terry Smith (1992) δεν διστάζει να δηλώσει ότι το 1980 στη Μεγάλη Βρετανία το μεγαλύτερο ποσοστό των κερδών των επιχειρήσεων ήταν προϊόν της “επιδεξιότητας” των λογιστών και δεν προήλθαν από πραγματική οικονομική ανάπτυξη. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι τα αποτελέσματα εκείνης της περιόδου ήταν συνέπεια συνένωσης λογιστικών τεχνασμάτων και όχι πραγματικής ανάπτυξης.

Ο Michael Jameson διατυπώνει την άποψη ότι “η λογιστική διαδικασία αποτελείται από την ενασχόληση με πολλά και ποικίλα ζητήματα ελεύθερης κρίσης της επίλυσης αντικρουόμενων προσεγγίσεων για τον τρόπο παρουσίασης των οικονομικών γεγονότων και συναλλαγών. Αυτή ακριβώς η ευέλικτη διαδικασία που παρέχει στο λογιστή τη δυνατότητα διαχείρισης, εξαπάτησης, ψευδούς καταχώρισης και παρουσίασης των διαφόρων στοιχείων ονομάζεται Δημιουργική Λογιστική”.

«Δημοσιογραφικά» ο Ian Griffiths (1986) εντοπίζει ότι “κάθε επιχείρηση στη Μεγάλη Βρετανία παραποιεί τα κέρδη της και οι δημοσιευμένες λογιστικές καταστάσεις βασίζονται σε ένα διακριτικό και ευπρεπές «μαγείρεμα» των βιβλίων, το οποίο προσπαθεί να κρύψει κάθε ενοχή του επιχειρηματία όταν διατίθεται στο κοινό και που σε τελική ανάλυση είναι απόλυτα δικαιολογημένο”.

Από τις προαναφερθείσες διατυπώσεις μπορούμε να καταλήξουμε στο ότι η Δημιουργική Λογιστική συνίσταται στη σκόπιμη αποφυγή υφιστάμενων κανονισμών ή τη σκόπιμη εκμετάλλευση της έλλειψης κανονισμών για την επίτευξη συγκεκριμένου επιθυμητού αποτελέσματος. Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε δύο είδη δημιουργικής λογιστικής: την αθέμιτη και τη θεμιτή αντίστοιχα.

3.2 Ορισμός δημιουργικής λογιστικής

Με τον όρο δημιουργική λογιστική (creative accounting) εννοούμε την σκόπιμη παραποίηση των οικονομικών καταστάσεων. Πολλές φορές αναφέρεται και ως "μαγείρεμα βιβλίων" ή καλύπτεται πίσω από ευφημισμούς όπως “χρηματοοικονομική μηχανική” (financial engineering), "διοίκηση εσόδων" (earning management) και "εισοδηματική εξομάλυνση" (income smoothing). Η δημιουργική λογιστική αποτελεί ένα φαινόμενο με διεθνείς διαστάσεις . Οι ανά τον κόσμο ειδικοί μελετητές του φαινομένου έχουν διατυπώσει κατά καιρούς

διαφορετικούς ορισμούς για αυτή την μορφή κινδύνου στην παγκοσμιοποιημένη οικονομία και το χρηματοοικονομικό σύστημα.

Σε σχετική του μελέτη ο Naser (1993) ² ορίζει την δημιουργική λογιστική ως ένα σκόπιμο μετασχηματισμό των λογιστικών ποσών από το τι αυτά πραγματικά απεικονίζουν, στο τι οι καταρτίζοντες τις λογιστικές καταστάσεις επιθυμούν να απεικονίζουν, εκμεταλλευόμενοι τους υφιστάμενους κανόνες και αδιαφορώντας για μερικούς ή όλους από αυτούς. Επισημαίνει δε ότι η ίδια η ελευθερία επιλογής που παρέχεται από το Αγγλοσαξονικό σύστημα λογιστικής μπορεί να οδηγήσει σε κατάχρηση αυτής.

Αντίστοιχη μελέτη του Fielding (1996) ³ ορίζει το φαινόμενο της δημιουργικής λογιστικής ως την παραποίηση ή κατάχρηση των λογιστικών προτύπων, προκειμένου να εμφανισθεί παραγωγή κερδών εκεί όπου δεν υπάρχουν τέτοια στην πραγματικότητα.

Οι Barnea et al (1976) ⁴ ορίζουν το φαινόμενο, στα πλαίσια της επιχειρηματικής λειτουργίας, ως την σκόπιμη άμβλυνση των διακυμάνσεων για κάποιο επίπεδο αποδοχών που θεωρείται φυσιολογικό για την εκάστοτε επιχείρηση.

Τέλος οι Merchant et al (1994) ⁵ ερμηνεύουν την δημιουργική λογιστική ως κάθε ενέργεια της διοίκησης που επηρεάζει τα δηλωθέντα εισοδήματα και που δεν παρέχει κανένα πραγματικό οικονομικό πλεονέκτημα στην επιχείρηση, αντίθετα μπορεί σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα να καταστεί επιζήμια.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι δεν υπάρχει συμφωνία των ειδικών ως προς τον όρο που περιγράφει καλύτερα το φαινόμενο της δημιουργικής λογιστικής. Έτσι οι σχετικοί όροι που χρησιμοποιούνται συνηθέστερα στην διεθνή λογιστική βιβλιογραφία είναι οι ακόλουθοι:

- Creative Accounting
- Innovative Accounting
- Income Smoothing
- Window Dressing
- Aggressive Accounting
- Cosmetic Accounting
- Earnings Management
- Earnings Smoothing
- Financial Statement Management
- Financial Engineering

- Financial Statement Manipulation
- Accounts Manipulation
- Off-Balance Sheet Financing
- The Numbers Game
- Juggling the Books
- Accounting Magic
- Borrowing Income from the Future
- Accounting Alchemy

Όπως διαφαίνεται από τα παραπάνω, παρά την πληθώρα των όρων περιγραφής του φαινομένου της δημιουργικής λογιστικής και παρά το γεγονός ότι οι μελετητές του φαινομένου ορίζουν⁵ την δημιουργική λογιστική με διαφορετικό ο καθένας τρόπο, ωστόσο όλοι τους θέτουν το ζήτημα σε μία ενιαία βάση. Σύμφωνα με αυτή, η δημιουργική λογιστική συνίσταται στην διαδικασία εκείνη κατά την οποία οι αδυναμίες των νόμων καθώς και των γενικών λογιστικών αρχών χρησιμοποιούνται με τέτοιο τρόπο ώστε η παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων να είναι σύμφωνη με τα συμφέροντα του εκάστοτε ενδιαφερομένου. Οι πιο γνωστές ομάδες ενδιαφερομένων είναι οι εξής:

- Φορείς μιας επιχείρησης
- Πιστωτές
- Μελλοντικοί επενδυτές
- Οικονομικές υπηρεσίες του Κράτους
- Εργαζόμενοι στις επιχειρήσεις
- Ανταγωνιστές
- Πελάτες / καταναλωτές

3.3 Κατηγοριοποίηση της Δημιουργικής Λογιστικής

---

⁵ Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις BusinessPlus A.E., Πειραιάς.

Η δημιουργική λογιστική μπορεί να διακριθεί σε δύο κύριες κατηγορίες:

A. Θεμιτή δημιουργική λογιστική - εκμεταλλεύεται τα κενά στους υφιστάμενους λογιστικούς κανόνες και νόμους για να μεγαλώσει συνήθως το παρουσιαζόμενο από την οικονομική μονάδα αποτέλεσμα

B. Αθέμιτη δημιουργική λογιστική - καταστρατηγεί και παραβιάζει τους υφιστάμενους λογιστικούς κανόνες και νόμους, στρεβλώνει τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και παραπληροφορεί το επενδυτικό κοινό.

Οι υποστηρικτές της δημιουργικής λογιστικής θα μπορούσαν απλά να ισχυρισθούν ότι πρόκειται για ένα εργαλείο διαχρονικού καταμερισμού των αποδόσεων μιας επένδυσης, έτσι ώστε να μην κρίνεται αυτή μόνο από τις άμεσες χρηματοροές που αποφέρει. Ωστόσο, κατά τον Βελέντζα (2013), μπορεί να χρησιμοποιηθεί με σκοπό την απόκρυψη των υφιστάμενων κακών συνθηκών χρηματοοικονομικής υγείας μιας επιχείρησης, προκειμένου να παρουσιαστεί ψευδεπίγραφη ανάπτυξη. Πρακτικά, σε περιόδους ευημερίας σχηματίζουν υψηλά αποθεματικά προβλέψεων έτσι ώστε σε μεταγενέστερες δυσκολότερες οικονομικά εποχές να μπορούν παράτυπα να αντλήσουν κεφάλαια μειώνοντας τις προβλέψεις.

Μια επιπλέον θετική απόρροια, κατά τους υποστηρικτές της πρακτικής, είναι ο μετριασμός των προσδοκιών των οικονομικών αναλυτών σε καλές από άποψη πωλήσεων ή παραγωγικής περιόδους, έτσι ώστε να μην αναμένουν αργότερα αποτελέσματα από την επιχείρηση τα οποία δεν μπορεί να επιτύχει. Από την άλλη μεριά θεωρείται ανήθικο καθώς στην περίπτωση π.χ. μιας μετοχικής εταιρείας η συγκεκριμένη πρακτική αποκρύβει κρίσιμα στοιχεία για τις συνθήκες διαπραγμάτευσης των μετοχών της και έτσι ακόμα και μετριοπαθείς επενδυτές βρίσκονται εκτεθειμένοι σε μεγαλύτερο ουσιαστικά κίνδυνο από εκείνον που είχαν αρχικά επιλέξει να αναλάβουν.

Ο Naser (1993) ισχυρίστηκε ότι η δημιουργική λογιστική δεν αντιβαίνει ευθέως τον νόμο. Απλώς λειτουργεί μέσα στο γράμμα αμφότερων του νόμου και των λογιστικών προτύπων, αλλά κατά μια πιο αυστηρή ματιά, μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι εναντίον του πνεύματος αμφότερων. Στην ουσία πρόκειται για μια διαδικασία χρησιμοποίησης των κανόνων - όχι κατ' ανάγκη παρακάμπτοντάς τους - και της ευκαμψίας που χαρακτηρίζει τους κανόνες αυτούς προκειμένου να καταρτισθούν οι λογιστικές καταστάσεις.

Τέλος, οι Mc Barnett (2003) θεωρούν την δημιουργική λογιστική ως τελείως "νόμιμη" (perfectly legal) και σε αυτή την παραδοχή αποδίδουν, κατά κύριο λόγο, το γεγονός ότι η δημιουργική λογιστική έχει καταστεί δύσκολο τόσο να ερμηνευθεί όσο και να ελεγχθεί στην πορεία των χρόνων.

3.4 Λόγοι που ευνοούν την ύπαρξη Δημιουργικής Λογιστικής

Οι λόγοι ύπαρξης της Δημιουργικής Λογιστικής ως πρακτική μπορούν να αναζητηθούν και να ερμηνευθούν σε ένα ευρύ φάσμα που περιλαμβάνει τόσο τους γενικότερους όρους λειτουργίας της αγοράς, όσο και την ίδια λειτουργία της εκάστοτε επιχείρησης. Στα πλαίσια αυτά, ο Καζαντζής (2006) κατηγοριοποιεί περαιτέρω τους λόγους που έχει μια επιχείρηση να ασκήσει δημιουργική λογιστική ανάλογα με την πηγή προέλευσή τους. Σύμφωνα με τον τελευταίο, οι λόγοι μπορούν να καταταχθούν σε 5 γενικές κατηγορίες:

3.4.1 Λόγοι σχετικοί με την λειτουργία της κεφαλαιαγοράς

α) Χρηματοδότηση από τράπεζες και άλλα πιστωτικά ιδρύματα

Η εμφάνιση θετικών οικονομικών αποτελεσμάτων, προκειμένου μια επιχείρηση να ικανοποιεί τα εκάστοτε κριτήρια αξιολόγησης αιτημάτων χρηματοδότησης που υποβάλλει προς επικείμενους πιστωτές

β) Διατήρηση σταθερά θετικής τάσης στα ετήσια αποτελέσματα μιας επιχείρησης

Η σταθερότητα των ετήσιων οικονομικών αποτελεσμάτων, αποτελεί βασικό μέλημα μιας εταιρείας, ιδιαίτερα δε για επιχείρηση εισηγμένη στο Χρηματιστήριο. Σε αντίθετη περίπτωση, το γεγονός έχει αρνητικό αντίκτυπο στην τιμή διαπραγμάτευσης της μετοχής της.

γ) Αντληση Κεφαλαίων από το Χρηματιστήριο Αξιών

Οι εταιρείες, έχοντας σκοπό να αντλήσουν κεφάλαια από την χρηματιστηριακή αγορά, προχωρούν σε έκδοση και διάθεση στο αγοραστικό κοινό νέων μετοχών τους. Κατά την διαδικασία αυτή παρατηρείται συχνά το φαινόμενο να καταφεύγουν στην παραποίηση οικονομικών καταστάσεων έτσι ώστε να επιτύχουν υψηλότερη προσφερόμενη τιμή αγοράς για τις μετοχές τους

δ) Η πίεση από τους χρηματοοικονομικούς αναλυτές της αγοράς.

Οι οικονομικοί αναλυτές της αγοράς χρησιμοποιώντας συγκεκριμένα κριτήρια αξιολόγησης, που έχουν⁶ να κάνουν μεταξύ άλλων με στοιχεία όπως ο κλάδος αντικειμένου και η απευθυνόμενη αγορά, προχωρούν σε έκδοση προβλέψεων αποτελεσμάτων για τις επιχειρήσεις. Οι τελευταίες συχνά καταφεύγουν σε παραποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων, έτσι ώστε αυτές να συγκλίνουν με τις ως άνω προβλέψεις.

ε) Ο επιχειρηματικός ανταγωνισμός

Στην συνεχή προσπάθεια μεγαλύτερης διείσδυσης ή ισχυρότερης εδραίωσης των επιχειρήσεων στην αγορά που απευθύνονται, οι τελευταίες συχνά καταφεύγουν σε πρακτικές της δημιουργικής λογιστικής προκειμένου να πετύχουν τον σκοπό τους.

στ) Οι Συγχωνεύσεις και οι Εξαγορές των επιχειρήσεων

Σε τέτοιες περιπτώσεις η παραποίηση των οικονομικών στοιχείων στοχεύει στην αύξηση των αποτελεσμάτων έτσι ώστε η επιχείρηση ν'αποκτήσει μεγαλύτερο μερίδιο μετοχών από την συγχώνευση ή υψηλότερο αντίτιμο από την εξαγορά αντίστοιχα.

ζ) Μερισματική πολιτική της επιχείρησης

Προκειμένου οι μέτοχοι μιας εταιρείας να διατηρήσουν τα μετοχικά τους μερίδια σε βάθος χρόνου, θα πρέπει να μένουν ικανοποιημένοι από την πορεία της εταιρείας και τηναπολαβή των μερισμάτων που τους αναλογούν. Για το λόγο αυτό συχνά οι εταιρείες παραποιούν τα αποτελέσματα τους, διατηρώντας σταθερό το ποσοστό των κερδών που σκοπεύουν να διανείμουν ως μέρισμα στους μετόχους.

---

⁶ Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις BusinessPlus A.E., Πειραιάς.

3.4.2 Λόγοι σχετικοί με συμβατικές υποχρεώσεις της επιχείρησης

α) Δανειακές Συμβάσεις

Η δημοσίευση αρνητικών αποτελεσμάτων δύναται να επηρεάζει πιθανώς αρνητικά όρους υφιστάμενης χρηματοδότησης που έχει συμφωνήσει προγενέστερα η εταιρεία με

τους πιστωτές της. Έτσι κάποιες εταιρείες καταφεύγουν σε εικονική αύξηση των οικονομικών αποτελεσμάτων τους, προκειμένου να παραπλανήσουν τους πιστωτές και να μην επιβαρυνθούν έτσι με τις αρνητικές συνέπειες αθέτησης των αρχικών όρων δανεισμού τους.

β) Αμοιβές της διοίκησης

Στα πλαίσια της αγοράς εργασίας, οι αμοιβές της διοίκησης είναι όλο και πιο συχνά άμεσα συνυφασμένες με την τελική οικονομική επίδοση της επιχείρησης. Έτσι, τα στελέχη διοίκησης έχουν προσωπικό οικονομικό συμφέρον, λόγω αύξησης των αμοιβών τους, να επηρεάζουν αντίστοιχα τα οικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης

3.4.3 Λόγοι σχετικοί με την συμπεριφορά των μελών της διοίκησης

α) Διατήρηση διοικητικής θέσης ενός manager

Η παρουσίαση ικανοποιητικών αποτελεσμάτων ⁷μιας επιχείρησης αποτελεί λόγο καταξίωσης και εδραίωσης ενός διευθυντικού στελέχους. Το αντίθετο σενάριο, εύλογα θέτει την αξία του υπό αμφισβήτηση

β) Προαγωγές στην ιεραρχική πυραμίδα.

Η σταθερή εμφάνιση ικανοποιητικών αποτελεσμάτων συνδράμει στην επαγγελματική αναγνώριση αλλά και στην αναρρίχηση των στελεχών διοίκησης στην ιεραρχική πυραμίδα της εταιρείας.

3.4.4 Λόγοι που σχετίζονται με το ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας των επιχειρήσεων

α) Ρυθμιστικό πλαίσιο του κλάδου που ανήκει η επιχείρηση

Αναλόγως του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιείται μια επιχείρηση είναι πιθανόν να προβλέπονται όρια και απαιτήσεις που τίθενται από αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές και με τα οποία η εν λόγω εταιρεία είναι υποχρεωμένη να συμμορφωθεί απόλυτα και να τα απεικονίζει στις λογιστικές της καταστάσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα θεωρείται ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας που είναι υποχρεωμένα να τηρούν τα τραπεζικά ιδρύματα. Στρέβλωση αποτελεσμάτων μιας εταιρείας στοχεύει στην έγκριση συνέχισης της λειτουργίας της στην αγορά από τις αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές

β) Προσπάθεια φοροδιαφυγής των επιχειρήσεων

Η ηθελημένη μείωση των δημοσιευμένων κερδών μιας επιχείρησης στοχεύει στην πληρωμή λιγότερου φόρου.

3.4.5 Λόγοι σχετικοί με την επιχειρησιακή κουλτούρα

α) Βραχυπρόθεσμος προσανατολισμός

---

⁷ Lal Bhasin, M. (2015), Survey of creative accounting practices: An empirical study, Wulfenia journal, Vol. 23, No. 1, pp. 1-20, Austria

Αν και η επιχειρηματική λογική επιτάσσει να δίνεται μεγαλύτερο βάρος στην σταδιακή επίτευξη των μακροπρόθεσμων στόχων μιας επιχείρησης, συχνά παρατηρείται το φαινόμενο να μετακυλιέται αντίθετα στην επίτευξη βραχυπρόθεσμων στόχων, με σκοπό την βελτιστοποίηση τρεχόντων αποτελεσμάτων. Για παράδειγμα η κεφαλαιοποίηση εξόδων που κανονικά θα έπρεπε να εμφανιστούν στα αποτελέσματα χρήσης της επιχείρησης.

β) Μη ρεαλιστικοί προϋπολογισμοί και σχέδια δράσης

Αρκετές επιχειρήσεις θέτουν συχνά μη ρεαλιστικούς ετήσιους προϋπολογισμούς. Αυτό συμβαίνει διότι είτε θέλουν να πιέσουν τα στελέχη τους προς την μέγιστη δυνατή απόδοση είτε επειδή δεν έχουν αναγνώσει ορθά τα στοιχεία και τις τρέχουσες συγκυρίες της αγοράς στην οποία απευθύνονται. Σε μια τέτοια περίπτωση τα διοικητικά στελέχη της εταιρείας είναι δυνατό να καταφύγουν σε στρέβλωση αποτελεσμάτων, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους που έχουν τεθεί.

γ) Μη ρεαλιστικοί προϋπολογισμοί και σχέδια δράσης

Αρκετές επιχειρήσεις θέτουν συχνά μη ρεαλιστικούς ετήσιους προϋπολογισμούς. Αυτό συμβαίνει διότι είτε θέλουν να πιέσουν τα στελέχη τους προς την μέγιστη δυνατή απόδοση είτε επειδή δεν έχουν αναγνώσει ορθά τα στοιχεία και τις τρέχουσες συγκυρίες της αγοράς στην οποία απευθύνονται. Σε μια τέτοια περίπτωση τα διοικητικά στελέχη της εταιρείας είναι δυνατό να καταφύγουν σε στρέβλωση αποτελεσμάτων, προκειμένου να επιτύχουν τους στόχους που έχουν τεθεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΠΑΤΗ

4.1 Έννοια της Λογιστικής Απάτης

Δεδομένου ότι η δημιουργική λογιστική αποσκοπεί στην αλλοίωση ή ωραιοποίηση των οικονομικών καταστάσεων μιας οικονομικής μονάδας προς παραπληροφόρηση και πιθανή παραπλάνηση του επενδυτικού κοινού και της αγοράς, εύλογα μπορεί να θεωρηθεί ως εργαλείο απάτης. Ωστόσο η ως άνω αλλοίωση των αποτελεσμάτων υπάρχει πιθανότητα να οφείλεται σε ακούσια λάθη επί των οικονομικών καταστάσεων όπως λάθη σε βασικές εγγραφές, παρερμηνείες ή αβλεψίες γεγονότων και λανθασμένη εφαρμογή λογιστικών προτύπων. Σε μια τέτοια περίπτωση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει συντελεστεί λογιστική απάτη αλλά λογιστικό σφάλμα. Ο Καζαντζής (2006) αναφέρει ότι στο αναμορφωμένο Διεθνές Ελεγκτικό Πρότυπο 240 ο όρος απάτη (fraud) αποδίδεται σε “εσκεμμένη πράξη ενός ή περισσότερων ατόμων της διοίκησης, υπαλλήλων ή τρίτων που συνεπάγεται στην παρερμηνευση των οικονομικών καταστάσεων. Όπως λοιπόν διαφαίνεται, η ειδοποιός διαφορά μεταξύ απάτης και σφάλματος είναι η εξαρχής ύπαρξη ή μη σκοπού αλλοίωσης των οικονομικών καταστάσεων.

Η λογιστική απάτη μπορεί να διαπραχθεί από διοικητικά στελέχη οργανισμών, λογιστές, λοιπούς εργαζόμενους ή από τις ίδιες τις επιχειρήσεις με σκοπό την εξαπάτηση του επενδυτικού κοινού και της αγοράς. Ωστόσο η εξαπάτηση της αγοράς δεν είναι ο μοναδικός στόχος της λογιστικής απάτης. Είναι συχνό το φαινόμενο κατάχρησης περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης από τα στελέχη της, με απατηλές πράξεις και παράλειψη ή απόκρυψη στοιχείων που διαπράττονται εις βάρος της επιχείρησης. Το γεγονός αυτό χαρακτηρίζεται ως επαγγελματική απάτη και κατάχρηση και συνίσταται στην χρησιμοποίηση της επαγγελματικής ιδιότητας κάποιου με στόχο τον προσωπικό πλουτισμό κάνοντας σκόπιμα κακή χρήση των πόρων ή των περιουσιακών στοιχείων του εργοδότη του.

4.2 Κατηγορίες Λογιστικής Απάτης

Η λογιστική απάτη και κατάχρηση ταξινομείται στη διεθνή βιβλιογραφία σε δύο κύριες κατηγορίες. Η πρώτη κατηγορία είναι η απάτη προς όφελος της οικονομικής μονάδας ενώ η δεύτερη αντίστοιχα είναι η απάτη εις βάρος της οικονομικής μονάδας.

4.2.1 Απάτη προς όφελος της οικονομικής μονάδας

Στην περίπτωση αυτή οι εταιρείες ισχυροποιούν την οικονομική τους θέση με πράξεις που είτε υπερεκτιμούν τις πωλήσεις και το ενεργητικό τους είτε αντίθετα υποτιμούν τις δαπάνες και τις υποχρεώσεις τους. Με βάση τον Καζαντζή (2006), συχνά παραδείγματα αυτής της κατηγορίας απάτης είναι τα κάτωθι:

- Πώληση ή εκχώρηση φανταστικών ή παραπλανητικά απεικονισμένων στοιχείων του ενεργητικού
- Αντικανονικές και παράνομες πληρωμές κυβερνητικών αξιωματούχων, δωροδοκίες πάσης φύσεως, αμοιβές για συμμετοχή σε παράνομες ενέργειες και δωροδοκίες πελατών ή προμηθευτών
- Εκούσια εσφαλμένη παρουσίαση ή αποτίμηση συναλλαγών, στοιχείων του ενεργητικού, των υποχρεώσεων ή του εισοδήματος.
- Εκούσια αποτυχία να καταγραφούν ή να αποκαλυφθούν σημαντικές πληροφορίες που θα βελτίωναν τη χρηματοοικονομική εικόνα της επιχείρησης στην αγορά.
- Απαγορευμένες οικονομικές δραστηριότητες όπως αυτές που παραβιάζουν κυβερνητικά νομοθετήματα, κανόνες, κανονισμούς ή συμβόλαια.

4.2.2 Φορολογική απάτη

Στην κατηγορία αυτή, η απάτη διαπράττεται εις βάρος της εταιρείας με δράστες που ανήκουν είτε στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό περιβάλλον της και οι οποίοι προσπαθούν να την ζημιώσουν οικονομικά. Αναφέρονται επίσης τα παρακάτω χαρακτηριστικά παραδείγματα απάτης του συγκεκριμένου είδους, αναλόγως του χώρου προέλευσης των δραστών:

- Απάτη εις βάρος της οικονομικής μονάδας από εξωτερικούς δράστες
- Απάτη από προμηθευτές, τιμολόγηση χωρίς παράδοση, διπλή τιμολόγηση

- Δωροδοκία υπαλλήλων από προμηθευτές
- Δωροδοκία υπαλλήλων από πελάτες

Απάτη εις βάρος της οικονομικής μονάδας από εσωτερικούς δράστες

- κλοπή περιουσιακών στοιχείων και κατάχρηση διαθεσίμων⁸.
- παραποιήσεις αποθεμάτων, χαρακτηρισμός υγιούς αποθέματος ως άχρηστου ή ελαττωματικού
- παραποιήσεις τιμολογίων προμηθευτών.
- εικονική τιμολόγηση προμηθευτών.

Ο πίνακας που ακολουθεί καταγράφει μερικές από τις συνηθέστερες μεθόδους με τις οποίες οι επιχειρήσεις προσπαθούν να επηρεάσουν το οικονομικό αποτέλεσμα της χρήσης τους παραποιώντας τις οικονομικές τους καταστάσεις.

Είδος Απάτης	Παραδείγματα
Παραποίηση ή αλλοίωση των παραστατικών ή στοιχείων	Αλλαγή της ημερομηνίας των τιμολογίων των αγορών, ώστε τα έξοδα να βαρύνουν την επόμενη χρήση Αλλαγή ημερομηνιών στα δελτία αποστολής, ώστε οι πωλήσεις και τα κέρδη αυτών να καταχωρηθούν πριν το χρόνο της πραγματικής αποστολής. Αλλαγή των ποσών στα τιμολόγια δαπανών προκειμένου να εμφανιστούν μειωμένες οι δαπάνες χρήσεως. Προσθήκη ψευδών δελτίων απογραφής εμπορευμάτων Εικονικά τιμολόγια πωλήσεων ή δαπανών

⁸ Stolowy, Hervé, Breton, Gaétan (2004), Accounts Manipulation: A Literature Review and Proposed Conceptual Framework, Review of Accounting and Finance, Vol. 3 Iss: 1, pp. 5 – 92.

<p>Συγκάλυψη ή παράλειψη απεικόνισης της συνέπειας των συναλλαγών που πραγματοποιήθηκαν στα παραστατικά και στα βιβλία της επιχείρησης</p> <p>Κακή εφαρμογή λογιστικών πολιτικών</p>	<p>Παράλειψη καταχώρησης των τιμολογίων των προμηθευτών στο τέλος του χρόνου</p> <p>Δημιουργία φανταστικών παραγγελιών</p> <p>Παγιοποίηση εξόδων πρώτης εγκατάστασης τα οποία σύμφωνα με τα πρότυπα θα έπρεπε να καταγραφούν ως έξοδα</p> <p>Αναγνώριση εσόδων και κερδών από πωλήσεις για τις οποίες υπάρχει ακόμη σημαντικός κίνδυνος επιστροφής των πωληθέντων προϊόντων</p> <p>Σχηματισμός ανεπαρκών προβλέψεων</p> <p>Καταγραφή προκαταβολών για τα έξοδα επόμενης χρήσης ως έξοδο της τρέχουσας περιόδου</p> <p>Εμφάνιση μη υπαρκτών πελατών στα βιβλία</p>
<p>Παράλειψη αποκάλυψης σημαντικών πληροφοριών</p>	<p>Απόκρυψη της απομείωσης της αξίας ορισμένων περιουσιακών στοιχείων</p> <p>Απόκρυψη εκκρεμών οικονομικών διεκδικήσεων από τρίτους</p> <p>Παράλειψη αναφοράς μιας μεταβολής στη λογιστική πολιτική της επιχείρησης</p>

Η πολυεθνική εταιρεία οικονομικών συμβούλων KPMG πραγματοποίησε μεταξύ Μαρτίου 2013 και Αυγούστου 2015 μία σχετική έρευνα 12 σε 81 χώρες ανά την υφήλιο που αφορούσε 750 φυσικά πρόσωπα, αποδεδειγμένα εμπλεκόμενα σε εταιρικές απάτες, των οποίων η ταυτότητα είχε αποκαλυφθεί. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, τα κίνητρα των δραστών για την διάπραξη της απάτης ήταν το προσωπικό όφελος σε ποσοστό 60% και ακολουθεί η απληστία (36%) και η ευκολία/δυνατότητα (το κάνω γιατί μπορώ) σε ποσοστό 27%. Το 65% των δραστών προέβη σε απάτη ενώ εργαζόταν στον οργανισμό και το 21% αφού είχε αποχωρήσει. Όπως διαπιστώθηκε, το 38% εργαζόταν στον οργανισμό πάνω από 6 έτη και το 14% μεταξύ 4 και 6 έτη. Το 34% ήταν μέλη της ανώτατης διοίκησης και το 32% διευθυντικά στελέχη.

Επιπρόσθετα, ένα ιδιαίτερα σημαντικό συμπέρασμα που κατέδειξε η συγκεκριμένη έρευνα ήταν το γεγονός ότι ευκαιρία των δραστών για διάπραξη της απάτης αποτέλεσε, σε ποσοστό 61%, η απουσία αποτελεσματικών ελεγκτικών μηχανισμών. Στην περίπτωση δε της Ευρώπης, ένα ποσοστό 72% δήλωσε ότι λόγω μη επαρκών συστημάτων ελέγχου βρήκε την ευκαιρία να διαπράξει την απάτη. Ποσοστό 24% χρησιμοποίησε την τεχνολογία προς τέλεση της πράξης ενώ το είδος της απάτης που διαπράχθηκε αφορούσε κατάχρηση περιουσίας (47%) και αλλοίωση οικονομικών στοιχείων (22%). Στο 27% των περιπτώσεων η απάτη κόστισε σε κάθε οργανισμό πάνω από ένα εκατομμύριο ευρώ. Τέλος, ένα ποσοστό 44% των απατεώνων εντοπίστηκε εν τέλει μετά από πληροφορίες τρίτων, είτε με επίσημο είτε με ανεπίσημο τρόπο, ενώ το 24% μετά από διοικητικό έλεγχο.

4.3 Το Τρίγωνο της Απάτης

Τα αποτελέσματα της προαναφερόμενης έρευνας φαίνεται να έρχονται σε αρμονική συμφωνία με τις αρχές μιας υφιστάμενης θεωρίας η οποία καταδεικνύει τις γενεσιουργές αιτίες και προϋποθέσεις συντέλειας μιας απάτης. Η θεωρία αυτή, γνωστή και ως θεωρία του τριγώνου της απάτης, έχει αναπτυχθεί και εξελιχθεί μέσω προγενέστερων ερευνών και στατιστικών μελετών και έχει τύχει ιδιαίτερα υψηλής απήχησης, τόσο ώστε να υιοθετηθεί από το Αμερικανικό Ινστιτούτο Λογιστών (AICPA-SAS No99). Συνίσταται σε τρεις βασικές συνθήκες που ευνοούν την διάπραξη απάτης και οι οποίες έχουν να κάνουν με το ηθικό υπόβαθρο των δραστών, το εκάστοτε κίνητρο τους και τις ευνοϊκές ή μη συγκυρίες για την τέλεση της πράξης. Συγκεκριμένα, τα τρία συστατικά που θεωρείται ότι απαρτίζουν το

τρίγωνο της απάτης αναφέρονται κάτωθι (McMillan) 13 και αναλύονται περαιτέρω στις επόμενες παραγράφους :

- Πίεση/κίνητρο - Η πίεση που δέχεται ο δράστης ή το κίνητρο στο οποίο αποσκοπεί προκειμένου να διαπράξει την απάτη
- Ευκαιρία - Οι τρέχουσες συνθήκες και περιστάσεις που πιθανώς ευνοούν τον δράστη στην διάπραξη της απάτης
- Εκλογίκευση - Το ηθικό υπόβαθρο και η νοοτροπία του δράστη που καθορίζουν την στάση του απέναντι στο ζήτημα.

Οι λόγοι διάπραξης λογιστικής απάτης σε μια εταιρεία μπορούν να έχουν απαρχή τόσο στο εσωτερικό της περιβάλλον (δράστες η διοίκηση, οι εργαζόμενοι κ.α) όσο και στο εξωτερικό περιβάλλον της (αγορά, κλάδος αντικειμένου κ.α). Τα κυριότερα κίνητρα και πιέσεις που ωθούν τους δράστες στην λογιστική απάτη ορίζονται ως κάτωθι:

Πίεση-Κίνητρο

- Ο συνεχής ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων προς διατήρηση και αύξηση του μεριδίου αγοράς που απευθύνονται.
- Η διαρκής πίεση επίτευξης θετικών οικονομικών αποτελεσμάτων προς ικανοποίηση μετόχων/επενδυτών και της κεφαλαιαγοράς
- Η αύξηση της προσωπικής οικονομικής απολαβής των στελεχών μιας εταιρείας λόγω εκπλήρωσης του τεθέντος όρου επίτευξης ικανοποιητικότερων οικονομικών αποτελεσμάτων
- Ταχύς ρυθμός ανάπτυξης μιας επιχείρησης ως απόρροια πιθανώς του αντίστοιχα ταχέως ρυθμού ανάπτυξης του κλάδου αγοράς όπου δραστηριοποιείται
- Το οργανόγραμμα διοίκησης μιας επιχείρησης με πιθανές αλληλεπικαλύψεις ρόλων από τα ίδια στελέχη, δηλαδή η υπερσυγκέντρωση αρμοδιοτήτων σε συγκεκριμένα πρόσωπα.

Ευκαιρία (Opportunity)

Οι περιστάσεις και συγκυρίες που ευνοούν διάπραξη της λογιστικής απάτης περιγράφονται παρακάτω:

- Ανεπάρκεια εσωτερικού ελέγχου - Μη διενέργεια ή διενέργεια ανεπαρκών και περιστασιακών φυσικών ελέγχων καθώς και έλλειψη συνεχούς ενημέρωσης περί μεταβολών προτύπων και κανονισμών, συνεπάγεται ελλιπή επίβλεψη της λογιστικής λειτουργίας της εταιρείας
- Ανεπάρκεια διοικητικής αρχής - Σε συνθήκες ανίσχυρης διοίκησης είναι πιθανό κάποια ανώτερα διοικητικά στελέχη να διαβλέπουν ευκαιρία τέλεσης απάτης καθώς θεωρούν ότι δεν υπάρχει ισχυρός ελεγκτικός μηχανισμός ώστε να υποστούν τις συνέπειες των πράξεών τους.
- Πλαίσιο κυρώσεων - Μια επιχείρηση που δεν έχει θεσπίσει στους κανόνες λειτουργίας της πλαίσιο κυρώσεων για παραβατικές συμπεριφορές διατρέχει μεγαλύτερο κίνδυνο να υποστεί απάτη εις βάρος της.
- Έλλειψη ηθικής καθοδήγησης και ηγεσίας - Η διοίκηση και τα επικεφαλής στελέχη λειτουργίας της επιχείρησης επιβάλλεται να λειτουργούν βάση ενός πλαισίου κανόνων βασιζόμενο σε ηθικές αξίες και αρχές. Έτσι ανάγονται σε πρότυπο ηθικής συμπεριφοράς για το σύνολο του ανθρώπινου δυναμικού της επιχείρησης.

Εκλογίκευση (Rationalization)

Η συνθήκη αυτή αφορά το πλέγμα ηθικών αξιών που χαρακτηρίζει την συμπεριφορά των δραστών της απάτης. Αναλόγως της συμπεριφοράς αυτής, μπορούμε να διακρίνουμε τους δράστες απάτης σε αυτούς που έχουν πλήρη συνείδηση της παρανομίας της πράξης τους και σε αυτούς που προσπαθούν να την δικαιολογήσουν προτάσσοντας κάποια συγκεκριμένη αιτία. Χαρακτηριστικές τέτοιες συμπεριφορές εργαζομένων που διέπραξαν απάτη και υπάγονται στην τελευταία κατηγορία πηγάζουν από την πεποίθηση μη ικανοποιητικής αμοιβής, εργασιακής αδικίας, υπερβολικού φόρτου εργασίας, αίσθηση ότι όλοι λειτουργούν με τον ίδιο τρόπο καθώς και ο εφησυχασμός ανωτέρων ιεραρχικά στελεχών ότι βρίσκονται στο απυρόβλητο.

4.4 Εντοπισμός και Αντιμετώπιση Απάτης

Δεδομένου ότι οι συνέπειες της λογιστικής απάτης είναι επώδυνες για το επενδυτικό κοινό, την αγορά και τις ίδιες τις επιχειρήσεις, μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι ο αποτελεσματικότερος τρόπος αντιμετώπισης είναι η πρόληψη της. Η ζητούμενη πρόληψη

μπορεί να επιτευχθεί μονάχα μέσω της επαρκούς λειτουργίας ενός συστήματος δικλείδων ελέγχου των χρηματοοικονομικών αναφορών. Ωστόσο, όπως εύστοχα επισημαίνει ο Βελέντζας (2013) 15, η “αχίλλειος πτέρνα” κάθε τέτοιου συστήματος εντοπίζεται στην απλή αλήθεια ότι αφού η διοίκηση έχει την δύναμη να θεσμοθετήσει αυτές τις δικλείδες, μπορεί και να τις παρακάμψει (managementoverride). Ο συγγραφέας επισημαίνει ότι τέτοιου είδους πρακτική από την πλευρά μιας εταιρείας απεικονίζεται ποικιλοτρόπως στην τρέχουσα καθημερινή λειτουργία της. Ένας έμπειρος ελεγκτής παρατηρεί και δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα σε ανησυχητικά συμπτώματα όπως τα παρακάτω:

- Η ξαφνική αύξηση της περιουσίας ενός υπαλλήλου μπορεί να είναι ύποπτη. Καινούρια πολυτελή αυτοκίνητα και ακριβά ρολόγια είναι συνήθως εύκολο να εντοπισθούν και αποτελούν αγαπημένα παιχνίδια των καταχραστών.
- Συμπεριφορικές αλλαγές εργαζομένου⁹, όπως η ξαφνική τάση απομονωτισμού, η καθυστέρηση αποχώρησης από την εργασία χωρίς εμφανή λόγο, η παράκαμψη εταιρικών πολιτικών και διαδικασιών και η άρνηση λήψης της προβλεπόμενης από τον νόμο άδειας.
- Σοβαρές ελλείψεις ρευστότητας της επιχείρησης, ακόμη και σε περιόδους που αυξάνονται οι πωλήσεις της.
- Συνεχόμενα παράπονα για τα υπόλοιπα στο λογαριασμό πελατών, είναι πιθανόν να υποδεικνύουν ότι κάποιος μοιράζει τα αρχεία τους ή κλέβει χρήματα από αυτούς.
- Σε επίπεδο διοίκησης, η ενασχόληση κάποιου στελέχους με διαχειριστικά ζητήματα που είναι εμφανώς υποδεέστερα από το επίπεδο ευθύνης του, μπορεί να υποδηλώνει απόπειρα συγκάλυψης πληροφοριών.
- Η αφύσικα υψηλή ευημερία της επιχείρησης όταν δραστηριοποιείται σε κλάδο με χαμηλές πωλήσεις και περιθώρια κέρδους μπορεί να συνεπάγεται ένδειξη παραποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων ή προσπάθεια νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

---

⁹ Μπαλαλέξης, Σ. (2001), Η επινοητική λογιστική στην Ελλάδα, Εκδόσεις Μονογραφία, Αθήνα.

4.5 Καταγεγραμμένες Περιπτώσεις Οικονομικής Απάτης

Οι εταιρείες σήμερα λειτουργούν σε ένα έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον και τα στελέχη τους δέχονται συνεχώς πίεση προς επαναλαμβανόμενη επίτευξη όλο και υψηλότερων στόχων. Το γεγονός αυτό συνδυαστικά με τον παράγοντα ότι το πεδίο δράσης των εταιρειών είναι πλέον πολυεθνικό, στα πλαίσια της σημερινής παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, δικαιολογεί την συχνή αποκάλυψη κρουσμάτων οικονομικής απάτης. Τα οικονομικά αυτά σκάνδαλα, αν και μπορεί να συντελούνται σε διαφορετικά κράτη ανά την υφήλιο, έχουν τις περισσότερες φορές έντονα αρνητικό αντίκτυπο στο σύνολο των διεθνών αγορών. Στην συνέχεια περιγράφονται χαρακτηριστικές περιπτώσεις τέτοιου είδους που είδαν το φως της δημοσιότητας σε διάφορες χώρες κατά το πρόσφατο παρελθόν.

4.5.1 PARMALAT(Ιταλία)

Ένα από τα μεγαλύτερα κρούσματα οικονομικής απάτης επί ευρωπαϊκού εδάφους αφορά η υπόθεση της πολυεθνικής εταιρείας Parmalat. Η συγκεκριμένη εταιρεία εδρεύει στην Ιταλία και αποτελεί τον μεγαλύτερο παραγωγό και διακινητή γαλακτοκομικών προϊόντων στην Ευρώπη. Η Parmalat είχε ιδρύσει ανά τον κόσμο θυγατρικές εταιρείες προς επέκταση της επιχειρηματικότητάς της παγκοσμίως. Ωστόσο, όπως αποκαλύφθηκε το 2002, αρκετές από αυτές αποτελούσαν “εταιρείες κάλυψης” για την δημιουργία ψεύτικων κερδών με σκοπό την παραπλάνηση των ενδιαφερόμενων επενδυτών και τον προσωπικό πλουτισμό των διοικητικών στελεχών της. Είναι χαρακτηριστικό ότι το κουβάρι της υπόθεσης άρχισε να ξετυλίγεται όταν η μητρική εταιρεία εμφάνισε μια έγγραφη βεβαίωση της τράπεζας Bank of America που ανέφερε ότι η θυγατρική της εταιρεία Bonlat με έδρα της Νήσους Κέιμαν τηρούσε καταθέσεις αξίας 4,5 δισεκατομμυρίων ευρώ. Στην συνέχεια όμως, η τράπεζα διέψευσε την αυθεντικότητα της συγκεκριμένης βεβαίωσης δηλώνοντας επιπρόσθετα ότι το κεφάλαιο είναι ανύπαρκτο. Η απώλεια αυτού του κεφαλαίου δημιούργησε μια μαύρη τρύπα στο ενεργητικό της επιχείρησης και συντέλεσε στην μετέπειτα αρνητική πορεία της εταιρείας. Αξιομνημόνευτο στην υπόθεση της Parmalat είναι το γεγονός ότι μεγάλο μέρος της ευθύνης για την τέλεση της απάτης αποδόθηκε στην εταιρεία ορκωτών λογιστών που έλεγχαν και υπέγραφαν τους ετήσιους ισολογισμούς της επιχείρησης. Αυτό οδήγησε τις αρμόδιες ιταλικές αρχές στη θέσπιση νομικών διατάξεων που επιβάλλουν την εναλλαγή ανά τακτά χρονικά διαστήματα των ορκωτών λογιστών στις επιχειρήσεις.

4.5.2 SIEMENS (Γερμανία)

Μια πρόσφατη υπόθεση με έντονη ελληνική απόχρωση έχει να κάνει με τον γερμανικό κολοσσό της Siemens. Η συγκεκριμένη εταιρεία βρέθηκε στο εδώλιο του κατηγορουμένου από την γερμανική δικαιοσύνη ως συνέπεια της πρακτικής που φέρεται να εφαρμόζε, χρηματίζοντας κυβερνητικούς παράγοντες προκειμένου να της αναθέτουν δημόσια έργα. Η υπόθεση απασχόλησε και την ελληνική δικαιοσύνη - με την διαδικασία να είναι ακόμη σε εξέλιξη - καθώς σύμφωνα με την δικογραφία η Siemens προχώρησε σε χρηματισμό Ελλήνων πολιτικών και δημόσιων λειτουργών καταβάλλοντας συνολικά ποσό ύψους 51 εκατομμυρίων ευρώ. Η σχετική προανακριτική έρευνα επί ελληνικού εδάφους ξεκίνησε το 2005.

4.5.3 XEROX (Η.Π.Α.)

Η Xerox είναι εταιρεία που εδρεύει στις Η.Π.Α και αποτελεί έναν από τους παγκοσμίως μεγαλύτερους κατασκευαστές φωτοτυπικών και εκτυπωτικών μηχανημάτων. Το έτος 2002 η επιτροπή κεφαλαιαγοράς των Η.Π.Α προέβη σε καταγγελία κατά της Xerox. Η καταγγελία αφορούσε παραποίηση λογιστικών αποτελεσμάτων από πλευράς της επιχείρησης κατά το διάστημα 1997-2000. Η εταιρεία κατέγραφε τα έσοδα από τις μισθώσεις φωτοτυπικών μηχανημάτων αναγνωρίζοντάς τα ως “πωλήσεις” άπαξ της υπογραφής μιας σύμβασης μίσθωσης, αντί της αναγνώρισης των εσόδων καθόλη την διάρκεια της σύμβασης όπως απαιτούν οι γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές των Η.Π.Α.(G.A.A.P Generally Accepted Accounting Principles) . Οι G.A.A.P θέτουν ως προϋπόθεση για τον ορισμό προέλευσης εσόδων τις πωλήσεις εξοπλισμού, την ταυτόχρονη μεταβίβαση της κυριότητας. Εάν αυτό δεν ισχύει, η συναλλαγή θεωρείται μίσθωση και μονάχα τα μισθώματα που καταβάλλονται στην εταιρεία κατά την τρέχουσα περίοδο μπορούν να καταχωρηθούν ως έσοδα. Είναι χαρακτηριστικό ότι μόνο το 1998 η ως άνω περιγραφόμενη παραποίηση των αποτελεσμάτων αύξησε τα πρό φόρων κέρδη της Xerox κατά 655 εκατομμύρια δολάρια. Κατόπιν εκδίκασης της υπόθεσης το 2003, η Xerox κλήθηκε να πληρώσει το ποσό των 32 εκατομμυρίων δολαρίων σε πρόστιμα, επιστροφές κερδών και τόκους.

4.5.4 ΑΣΠΙΣ ΠΡΟΝΟΙΑ (ΕΛΛΑΔΑ)

Η περίπτωση της ΑΣΠΙΣ-ΠΡΟΝΟΙΑ έχει αμιγώς ελληνικό ενδιαφέρον. Η ΑΣΠΙΣ-ΠΡΟΝΟΙΑ ήταν μια ασφαλιστική εταιρεία με παρουσία 65 ετών στην ελληνική αγορά. Στην πορεία της είχε μετεξελιχθεί σε όμιλο με παρουσία - εκτός του κλάδου των ασφαλίσεων - και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας. Το 2006 η μητρική εταιρεία ΑΣΠΙΣ-ΠΡΟΝΟΙΑ ΑΕΓΑ και ο όμιλος παρουσιάζουν ίδια κεφάλαια 48,8 και 20,5 εκατομμύρια ευρώ αντίστοιχα. Ωστόσο, σε συνέχεια σχετικών καταγγελιών, πραγματοποιήθηκε έλεγχος από τις αρμόδιες εποπτικές αρχές, ο οποίος κατέδειξε παραποίηση των οικονομικών αποτελεσμάτων που επηρέασε την κεφαλαιακή επάρκεια του ομίλου. Τα ίδια κεφάλαια μητρικής εταιρείας και ομίλου ήταν στην πραγματικότητα αρνητικά (-62,8 και -91,4 εκατομμύρια ευρώ αντίστοιχα). Το 2008 η Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης δεσμεύει τα περιουσιακά στοιχεία του ομίλου ενώ το 2009, κατόπιν ψήφισης σχετικής νομοθεσίας, το κράτος εγγυάται για τα ασφαλιστήρια ζωής της εταιρείας. Ο κύριος μέτοχος του ομίλου Παύλος Ψωμιάδης προσκόμισε στην ΕΠΕΙΑ εγγυητική επιστολή τραπεζής ύψους 550 εκατομμυρίων ευρώ προς κάλυψη των απαιτούμενων κεφαλαίων. Ωστόσο κατόπιν σχετικού ελέγχου της Τράπεζας της Ελλάδος, η εγγυητική επιστολή αποδείχθηκε πλαστή. Ακολούθησε η οριστική ανάκληση της άδειας λειτουργίας της ΑΣΠΙΣ-ΠΡΟΝΟΙΑ και η φυλάκιση του Παύλου Ψωμιάδη. Συνοψίζοντας, στον ακόλουθο πίνακα περιγράφονται εν συντομία μερικές επιπλέον περιπτώσεις οικονομικής απάτης που έλαβαν χώρα τα τελευταία χρόνια στις ΗΠΑ και των οποίων η αποκάλυψη προκάλεσε έντονη αναταραχή στις διεθνείς αγορές

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

5.1 Τεχνικές που αφορούν τον ισολογισμό

Ο Cosmin (2010) περιέγραψε τις διάφορες τεχνικές που χρησιμοποιούν οι διαχειριστές για να αποκτήσουν επιθυμητά αποτελέσματα. Μια απογραφή (όχι εξαντλητική) των τεχνικών που χρησιμοποιούνται στη δημιουργική λογιστική:

Ενσώματες ακινητοποιήσεις: η «υποκειμενική απόσβεση» των περιουσιακών στοιχείων δημιουργεί το κατάλληλο πεδίο δημιουργικής λογιστικής, οι εκτιμήσεις της διοίκησης ότι η ανακτήσιμη αξία είναι χαμηλότερη από τα καθαρά λογιστικά περιουσιακά στοιχεία που θεωρούνται απομειωμένα, έχει ως αποτέλεσμα να επηρεάσει τις δαπάνες απόσβεσης.

Υπεραξία: Η υπεραξία αυξάνεται με την υποεκτίμηση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων, η κεφαλαιοποίηση και η υποτίμηση της υπεραξίας κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης ζωής της επηρεάζουν την έκβαση του επόμενου έτους.

Αποσβέσεις: Η επιλογή της μεθόδου απόσβεσης έχει επίδραση στα αποτελέσματα κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης οικονομικής ζωής ενός περιουσιακού στοιχείου. Έτσι, μια διαφορετική μέθοδος απόσβεσης έχει διαφορετικό αντίκτυπο στο αποτέλεσμα. Μια επιλογή διαφορετικής ωφέλιμης ζωής οδηγεί σε διαφορετικές δαπάνες.

Αποθέματα: Ο κατάλογος παρέχει επαρκείς ευκαιρίες δημιουργικής λογιστικής και υποκειμενισμού. Η υποεκτίμηση ή η υπερεκτίμηση του αποθέματος έχει τελικό αντίκτυπο όχι μόνο στην οικονομική κατάσταση του τρέχοντος έτους αλλά και στο επόμενο έτος.

Προβλέψεις για υποχρεώσεις και επιβαρύνσεις: Μια πρόβλεψη υποχρεώσεων (αύξηση και μείωση αυτών) είναι ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την εξομάλυνση του αποτελέσματος. Η κατάρτιση προβλέψεων σε εκείνα τα έτη όπου τα αποτελέσματα του κέρδους οδηγούν σε μείωση, ενώ η επανάληψη των προβλέψεων στο έτος εισοδήματος κατά την οποία το έλλειμμα των μητρώων αυξάνεται οδηγεί στο αποτέλεσμα. Συμβάσεις κατασκευής: Η επιλογή μεταξύ των δύο μεθόδων λογιστικής των συμβάσεων κατασκευής έχει τις ακόλουθες επιπτώσεις στα κέρδη και τις ζημιές:

Σύμφωνα με τις ολοκληρωμένες συμβάσεις, το αποτέλεσμα θα αναγνωρίζεται μετά την ολοκλήρωση της σύμβασης, ενώ στη μέθοδο με βάση το ποσοστό οριστικού αποτελέσματος, θα κλιμακώνεται με την πάροδο του χρόνου, καθ' όλη τη διάρκεια της προόδου της σύμβασης, η μετάβαση από τη μια μέθοδο σε άλλη επηρεάζει επίσης την αναφορά κερδών και ζημιών.

5.2 Τεχνικές για ταμειακές ροές

Οι Matis et al., (2009) εξήγησαν πως η δημιουργική λογιστική είναι πιο εύκολο να εφαρμοστεί στα στοιχεία του ισολογισμού αλλά οι δημιουργικές τεχνικές είναι δυσκολότερο να επηρεάσουν την κατάσταση ταμειακών ροών, επειδή είναι πολύ πιο δύσκολο να χειραγωγηθεί. Έτσι, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι τα περιθώρια δημιουργικής λογιστικής είναι εδώ περιορισμένα, αλλά όχι αδύνατα. Οι ερευνητές έχουν αρχίσει να εξετάζουν εις βάθος τις τεχνικές ευκαιριών αντιστάθμισης ταμειακών ροών. Εκτός από τις τεχνικές δημιουργικής λογιστικής, που εφαρμόζονται στις τεχνικές αντιστάθμισης ταμειακών ροών, επηρεάζουν τη μελλοντική ταμειακή ροή, επηρεάζοντας το αποτέλεσμα με συγκεκριμένους τρόπους. Η αντιστάθμιση ταμειακών ροών εστιάζεται σε δύο κύριους τομείς: Διαχείριση συναλλάγματος και κινδύνου επιτοκίου. Όσον αφορά τα μέσα αντιστάθμισης συναλλάγματος και την αύξηση των τόκων, ένα από τα απλούστερα μέσα αντιστάθμισης είναι μια προθεσμιακή συμφωνία, βασισμένη στην συναλλαγματική ισοτιμία. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 7¹⁰, το ποσό που πρέπει να περιλαμβάνεται στην αναφορά ταμειακών ροών είναι το πραγματικό ποσό που καταβλήθηκε ή εισπράχθηκε. Ως εκ τούτου, χρησιμοποιούνται οι συντελεστές στα δεδομένα διακανονισμού / πληρωμής. Η συναλλαγματική διαφορά είναι σημαντική για τον υπολογισμό των καταβληθέντων ή εισπραχθέντων ποσών. Οι μη

¹⁰ Χρήστος Ι. Νεγκάκης, Παναγιώτης Δ. Ταχυνάκης (2013), Σύγχρονα θέματα ελεγκτικής και εσωτερικού ελέγχου

πραγματοποιηθείσες διαφορές συναλλάγματος δεν είναι ταμειακές ροές και θα αποκλείονται από την κατάσταση ταμειακών ροών. Σε άλλους τομείς, η περιοχή αντιστάθμισης ταμειακών ροών προορίζεται για διαχείριση κινδύνων επιτοκίου. Μια απλή και χρησιμοποιημένη μέθοδος είναι το swap επιτοκίων που έχει ως αποτέλεσμα η εταιρεία να μετατρέψει μια μεταβλητή σε σταθερά. Με βάση τη θεμελιώδη έρευνα και τη συζήτηση με εμπειρογνώμονες, περιορίσαμε αυτόν τον τεράστιο τομέα της δημιουργικής λογιστικής σχετικά με τις ταμειακές ροές, σε αυτές που παρουσιάζονται παρακάτω (Yadav, 2014).

5.2.1 Μη λειτουργικά μετρητά

Τα μη λειτουργικά μετρητά είναι συνήθως χρήματα που δεν έχουν καμία σχέση με τις επιχειρήσεις (π.χ. χρήματα από συναλλαγές τίτλων). Η συμπερίληψη των μη λειτουργικών μετρητών παραποιεί μόνο τη πραγματική ταμειακή ροή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της εταιρείας. Ο απώτερος στόχος είναι η στρέβλωση της λειτουργικής ταμειακής ροής.

5.2.2Κεφαλαιοποίηση δαπανών που είναι αμφισβητήσιμες

Δεν είναι αμφισβητήσιμες ¹¹όλες οι κεφαλαιοποιήσεις δαπανών. Η κεφαλαιοποίηση γίνεται αμφισβητήσιμη εάν τα έξοδα είναι τακτικά έξοδα παραγωγής, τα οποία αποτελούν μέρος της λειτουργικής ταμειακής ροής της εταιρείας. Εάν τα τακτικά λειτουργικά έξοδα κεφαλαιοποιούνται, καταγράφονται όχι ως τακτικές δαπάνες παραγωγής αλλά ως αρνητικές ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες. Ενώ είναι αλήθεια ότι το σύνολο αυτών των στοιχείων - οι λειτουργικές ταμειακές ροές και οι επενδυτικές ταμειακές ροές - παραμένουν οι ίδιες, η λειτουργική ταμειακή ροή ενισχύθηκε σε σχέση με εκείνη των εταιρειών που αφαιρούν τα έξοδά τους εγκαίρως. Βασικά, οι εταιρείες που ασκούν αυτή την πρακτική της κεφαλαιοποίησης των λειτουργικών εξόδων απλώς διεκπεραιώνουν ένα έξοδο από μια στήλη σε μια άλλη με σκοπό να φανεί ότι έχουν ισχυρή βασική λειτουργική ταμειακή ροή. Ο απώτερος στόχος είναι να αναδυθεί η λειτουργική ταμειακή ροή.

---

¹¹ Ali Shah, S. & Butt, S. (2011), Creative Accounting: A Tool to Help Companies in a Crisis or a Practice to Land Them into Crises, International Conference on Business and Economics Research, IPEDR Vol.16, Singapore

5.2.3 Πωλήσεις εισπρακτέων λογαριασμών

Αυτή η τεχνική ονομάζεται επίσης τιτλοποίηση. Ο οργανισμός που αγοράζει τους εισπρακτέους λογαριασμούς καταβάλλει στην εταιρεία ένα ορισμένο ποσό χρημάτων και η εταιρεία μεταβιβάζει στον οργανισμό αυτό το δικαίωμα να λάβει τα χρήματα που οφείλουν οι πελάτες. Συνεπώς, η εταιρεία εξασφαλίζει τα μετρητά από τις εκκρεμείς απαιτήσεις της νωρίτερα από ό, τι πληρώνουν οι πελάτες. Ο χρόνος μεταξύ των πωλήσεων και της συλλογής των χρημάτων μειώνεται, αλλά η εταιρεία λαμβάνει πραγματικά λιγότερα χρήματα από ότι αν είχε περιμένει τους πελάτες να πληρώσουν. Επομένως, δεν έχει νόημα η εταιρεία να πωλεί τις απαιτήσεις της μόνο για να μη λάβει τα μετρητά λίγο αργότερα - εκτός αν έχει προβλήματα στις ταμειακές ροές και έχει λόγο να καλύψει μια αρνητική απόδοση στη στήλη λειτουργικών ταμειακών ροών. Αυτό μπορεί να διαστρεβλώσει τη λειτουργική ταμειακή ροή από αρνητική σε πολύ ενισχυμένη.

5.2.4 Κέρδη και απώλειες από τη παραποίηση των στοιχείων

Οι Elisabeta & Beatrice (2010) μιλούν για τη θεωρία των πρακτόρων στον τομέα της δημιουργικής λογιστικής, η οποία σχετίζεται με τις συγκρούσεις συμφερόντων μεταξύ χρηστών λογιστικών πληροφοριών. Μια σχέση αντιπροσώπευσης δημιουργείται όταν ένα συμβαλλόμενο μέρος, γνωστό ως κύριος, αναθέτει τη διαχείριση των περιουσιακών του στοιχείων σε άλλο μέρος, γνωστό ως αντιπρόσωπο, το οποίο έχει αρμοδιότητες και γνώσεις απρόσιτες για τον κύριο υπόχρεο. Η πιο συνηθισμένη μορφή πρακτορείου είναι εκείνη στην οποία ένας διαχειριστής λειτουργεί για λογαριασμό ενός μετόχου. Από αυτή την άποψη, στη ζωή μιας επιχείρησης μπορούμε να προσδιορίσουμε δύο κατηγορίες που έχουν μια ειδική θέση. Από τη μία πλευρά, οι μέτοχοι, οι οποίοι έχουν δικαιώματα μετά από τους πιστωτές, τους προμηθευτές, τους εργαζόμενους κλπ., αναλαμβάνουν τον οικονομικό κίνδυνο που δικαιολογεί την πίστωση για ένα μέρος του κέρδους του έτους και από την περίπτωση που η οντότητα κλείσει. Από την άλλη πλευρά, οι διευθυντές επειδή έχουν προνομιακές πληροφορίες, λαμβάνοντας υπόψη τη θέση που κατέχουν στην επιχείρηση και, ως εκ τούτου, μπου στον πειρασμό να επωφεληθούν επιτρέποντας σημαντικά πλεονεκτήματα ή γενικά κατευθύνοντας την οντότητα προς μία κατεύθυνση χρήσιμη για αυτούς. Η σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ διαφορετικών ομάδων συμφερόντων είναι η πραγματική αιτία δημιουργικής λογιστικής. Η διαχείριση των συμφερόντων των μετόχων είναι να πληρώνουν

λιγότερους φόρους και μερίσματα. Ο μέτοχος επενδυτής θέλει να κερδίσει περισσότερα μερίσματα και κεφάλαια. Οι φορολογικές αρχές της χώρας επιθυμούν να εισπράττουν όλο και περισσότερους φόρους. Οι εργαζόμενοι θέλουν να αποκτήσουν καλύτερους μισθούς και μεγαλύτερο μερίδιο στα κέρδη. Αλλά η δημιουργική λογιστική θέτει μια ομάδα ή δύο ομάδες σε πλεονεκτική θέση σε βάρος άλλων. Οι Teodora & Nicolae (2009) έλαβαν 110 δείγματα για να εξηγήσουν το επίπεδο στο οποίο ο οικονομικός λογιστής συμμορφώνεται με τα επαγγελματικά πρότυπα ηθικής. Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας, διαπίστωσαν ότι οι διαχειριστές δεν συμφωνούν με τη δήλωση ότι η "χρηματοοικονομική λογιστική καινοτομία και δημιουργικότητα" είναι απάτη. Η έρευνα διαπίστωσε ότι η χρηματοοικονομική λογιστική δημιουργικότητα και καινοτομία έχει μια καλά εκτιμημένη απόδοση. Τα αποτελέσματα των ερευνών εξηγούν επίσης ότι οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία ώστε να βρουν πρόσθετους οικονομικούς πόρους και να αποφύγουν τις νομοθετικές ασάφειες. Επίσης οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι άλλες εταιρείες δεν χρησιμοποιούν τη δημιουργικότητα και την καινοτομία λόγω επιθυμίας για ακρίβεια, φόβου, βιωσιμότητας, ύπαρξης εσωτερικών ελεγκτών και πιέσεων από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η επιλογή της δημιουργικής λογιστικής δεν οφείλεται στην απόδοση αλλά στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εταιρείας. Η σχετική μεταβλητή των οικονομικών μεταβλητών, το μέγεθος και η μεταβλητότητα των κερδών είναι μετρήσιμα και παρέχουν προβλέψιμα αποτελέσματα. Οι μεγαλύτεροι οργανισμοί και αυτοί που δραστηριοποιούνται σε μονοπωλιακές ή περισσότερο ρυθμιζόμενες βιομηχανίες έχουν επίσης οικονομικά κίνητρα να χρησιμοποιούν δημιουργική λογιστική. Οι εταιρείες με οικονομική ισχύ λόγω του μεγαλύτερου μεγέθους της αγοράς τείνουν να μειώνουν ή να εξομαλύνουν το κέρδος για να αποφύγουν την προσοχή των μονοπωλιακών αρχών ή την δαπανηρή άσκηση πίεσης από άλλες ομάδες με πολιτική ατζέντα. Οι εταιρείες στις βιομηχανίες ύδατος, τα ξενοδοχεία και η ζυθοποιία αξιοποιούν περισσότερο δημιουργικές λογιστικές τεχνικές από τις εταιρείες του τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας και των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών. Ο ελεγκτής της εταιρείας διαδραματίζει επίσης ρόλο να καθορίσει την έκταση της δημιουργικής λογιστικής χρήσης στην εταιρεία. Στις μεγάλες επιχειρήσεις οι ελεγκτές επιτρέπουν τη δημιουργικότητα. Η σύνδεση μεταξύ μεταβλητών όπως η μετατόπιση, το μέγεθος και η μεταβλητότητα των κερδών και η επιλογή της λογιστικής πολιτικής συμβαίνουν επειδή οι αδυναμίες στις κεφαλαιαγορές δημιουργούν ένα πραγματικό κίνητρο για τις εταιρείες να υιοθετούν δημιουργική λογιστική.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ.

Στο παρόν κεφάλαιο δημιουργήθηκε ένα ερωτηματολόγιο το οποίο μοιράστηκε σε διάφορες επιχειρήσεις του νομού της Αιτωλοακαρνανίας. Το ερωτηματολόγιο ανέλαβαν να συμπληρώσουν τα στελέχη των επιχειρήσεων σε συνεργασία με τους οικονομικούς διαχειριστές αλλά και με τους όποιους ελεγκτές με τους οποίους οι επιχειρήσεις συνεργάζονται. Κατορθώσαμε να έχουμε ένα σεβαστό δείγμα επιχειρήσεων συγκεντρώνοντας απαντήσεις από συνολικά είκοσι ένα (21) επιχειρήσεις. Με αφορμή τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου υπήρξε και η δυνατότητα επικοινωνητικού διαλόγου με στελέχη, λογιστές αλλά και διάφορους εργαζομένους των επιχειρήσεων όσον αφορά το ζητούμενο θέμα . Στην συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ-ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ

1. Η Δημιουργική Λογιστική επηρεάζει τους οικονομικές καταστάσεις;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Διαφωνώ πλήρως	1	4.8
Δεν γνωρίζω	3	14.3
Συμφωνώ	8	38.1
Συμφωνώ πλήρως	9	42.9
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Η πρώτη ερώτηση ξεκινάει εισαγωγικά για το αν η δημιουργική λογιστική επηρεάζει τις οικονομικές καταστάσεις. Οι απαντήσεις εδώ κυμάνθηκαν κυρίως προς το ότι μπορεί να την

επηρεάσει και σε έναν μικρό βαθμό του «δεν γνωρίζω» το οποίο ωθεί τα συμπεράσματα μας πως την επηρεάζει.

2. Η Δημιουργική Λογιστική είναι νόμιμη;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Παράνομη	1	4.8
Δεν γνωρίζω	2	9.5
Νόμιμη	7	33.3
Εντελώς νόμιμη	11	52.4
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Στην παραπάνω ερώτηση παραθέτουμε την απορία αν η δημιουργική λογιστική είναι νόμιμη. Πάλι εδώ οι απαντήσεις που λάβαμε ήταν ξεκάθαρες με ποσοστό άνω του 80% να απαντάει ότι είναι νόμιμη και εντελώς νόμιμη. Μόλις μία απάντηση λάβαμε την δημιουργική λογιστική ως παράνομη ενώ πάλι υπήρξαν και δύο απαντήσεις του δεν γνωρίζω

3. Από τα παρακάτω ποιός πιστεύετε ότι είναι η σημαντικότερη αιτία της χειραγώγησης των οικονομικών καταστάσεων;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Μάνατζερ	4	19.0
Λογιστής	5	23.8
Ελεγκτής	7	33.3
Διευθύνων Σύμβουλος	5	23.8
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Η παραπάνω ερώτηση παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον καθώς είναι ίσως και η ερώτηση με τη μεγαλύτερη διαφορετικότητα στη διακύμανση των ποσοστών μεταξύ τους. Αφορά τη σημαντικότερη αιτία χειραγώγησης των οικονομικών καταστάσεων μεταξύ του Μάνατζερ, του Λογιστή του Ελεγκτή αλλά και του διευθύνοντα συμβούλου. Αυτό συμβαίνει καθώς πολλές από τις επιχειρήσεις όντας μικρές οντότητες τα στελέχη τους αναγκάζονται συχνά να έχουν παραπάνω από έναν ρόλους, οπότε ο καθένας απάντησε βάση δικιάς τους πείρας. Οι απαντήσεις ποικίλλουν.

4. Πιστεύετε ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι αξιόπιστες;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Σχετικά αναξιόπιστες	2	9.5
Δεν γνωρίζω	2	9.5
Σχετικά αξιόπιστες	11	52.4
Εντελώς αξιόπιστες	6	28.6
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Στην τέταρτη ερώτηση προχωράμε σε ένα βασικό ζήτημα του ερωτηματολογίου το οποίο όσο σημαντικό είναι, άλλο τόσο απλό φαντάζει. Αν και εφόσον λοιπόν οι οικονομικές καταστάσεις είναι αξιόπιστες με τη πλειονότητα των απαντήσεων να απαντάει πως είναι σχετικά αξιόπιστες αφήνοντας δηλαδή και ένα ανοιχτό ενδεχόμενο του να μην είναι. Αρκετά μεγάλο ποσοστό απάντησε πως είναι εντελώς αξιόπιστες ενώ υπήρχαν και τα σχετικά δεν γνωρίζω σε ίδιο ποσοστό με το σχετικά αναξιόπιστες.

5. Ποιός από τους παρακάτω παράγοντες θεωρείτε ότι είναι ο σημαντικότερος για την χρησιμοποίηση πρακτικών Δημιουργικής Λογιστικής;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Λόγοι ανταγωνισμού	4	19.0
Όφελος για τον παραπονητή	3	14.3
Προσελκύω επενδυτές	9	42.9
Τεχνικές δημιουργίας των οικονομικών καταστάσεων	5	23.8
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Στην συνέχεια ρωτήσαμε τους λόγους για την χρησιμοποίηση πρακτικών της Δημιουργικής Λογιστικής. Και εδώ παρατηρούμε πως υπάρχει πληθώρα στην συχνότητα των απαντήσεων με το μεγαλύτερο ποσοστό δείχνει πως είναι μια τεχνική για την προσέλκυση επενδυτών ,η αμέσως επόμενη απάντηση να είναι οι τεχνικές δημιουργίας των οικονομικών καταστάσεων, έπειτα οι λόγοι ανταγωνισμού και τέλος όφελος για τον παραπονητή.

6. Η Δημιουργική Λογιστική μπορεί να ανιχνευτεί εύκολα στις οικονομικές καταστάσεις;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Πολύ δύσκολα	1	4.8
Σχετικά δύσκολα	6	28.6
Δεν γνωρίζω	4	19.0

Σχετικά εύκολα	9	42.9
Πολύ εύκολα	1	4.8
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Στην έκτη ερώτηση τα στελέχη θα προβληματιστούν αν η δημιουργική λογιστική μπορεί να ανιχνευθεί εύκολα στις οικονομικές καταστάσεις. Στα δύο άκρα των απαντήσεων ,δηλαδή είτε πολύ εύκολα, είτε πολύ δύσκολα συναντάμε από μία απάντηση. Το μεγαλύτερο ποσοστό συγκεντρώνεται στο σχετικά εύκολα και ακολουθούν τα δεν γνωρίζω και σχετικά δύσκολα

7. Ποιά από τις παρακάτω μεθόδους χειραγώγησης της Δημιουργικής Λογιστικής πιστεύετε ότι χρησιμοποιείται πιο συχνά;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Χρηματοδότηση εκτός Ισολογισμού	3	14.3
Αλλαγές στις πολιτικές απόσβεσης	4	19.0
Έκτακτα και εξαιρετικά στοιχεία	3	14.3
Χρηματικές αποτιμήσεις	9	42.9
Δεν γνωρίζω	2	9.5
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Προχωρώντας προς την έβδομη ερώτηση τίθεται το ζήτημα της συχνότερης μεθόδους χειραγώγησης ως προς την Δημιουργική Λογιστική. Είναι ένα ζήτημα το οποίο ποικίλει πράγμα που μας έδειξαν και οι απαντήσεις που λάβαμε. Η συχνότερη απάντηση συναντάται στις χρηματικές αποτιμήσεις ενώ έπονται οι αλλαγές στις πολιτικές απόσβεσης ,έκτακτα και εξαιρετικά στοιχεία μαζί με την χρηματοδότηση εκτός Ισολογισμού. Το μικρότερο ποσοστό εδώ συγκεντρώνεται στην απάντηση δεν γνωρίζω.

8. Είναι αναγκαία περισσότερη λογιστική ρύθμιση;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Δεν γνωρίζω	3	14.3
Συμφωνώ	10	47.6
Συμφωνώ πλήρως	8	38.1
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Η ερώτηση 8 δεν έδειξε να προβληματίσει και πολύ τους ερωτηθέντες ως προς την ποικιλομορφία των απαντήσεων τους. Στο ζήτημα που τέθηκε λοιπόν, αν είναι αναγκαία περισσότερη λογιστική ρύθμιση η συντριπτική πλειοψηφία απάντησε πως είτε συμφωνεί, είτε συμφωνεί πλήρως δείχνοντας μας σαφέστατη κατεύθυνση σε αυτό το ερώτημα. Μόλις τρεις απαντήσεις για το δεν γνωρίζω ενώ οι αρνητικές απαντήσεις του ερωτηματολογίου δεν είχαν καμία συμμετοχή εδώ.

9. Θα πρέπει να εμπιστευόμαστε τα σχόλια των ελεγκτών;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Δεν γνωρίζω	2	9.5
Συμφωνώ	12	57.1
Συμφωνώ πλήρως	7	33.3
ΣΥΝΟΛΟ	21	100.0

Ανάλογη καθολικότητα με την όγδοη ερώτηση συναντάμε και στην ένατη καθώς στο ζήτημα της εμπιστοσύνης απέναντι στα σχόλια των ελεγκτών, όλοι έδειξαν ότι σέβονται και εκτιμούν

τον επαγγελματισμού τους όπως επίσης και το επίπεδο της επιστημονικής τους κατάρτισεως συμφωνώντας με την ένδειξη εμπιστοσύνης προς το πρόσωπο τους. Για άλλη μία ερώτηση δεν εμφανίστηκαν καθόλου αρνητικές απαντήσεις.

10. Είναι χρήσιμα τα Διεθνή λογιστικά πρότυπα στην αποτροπή χρησιμοποίησης πρακτικών Δημιουργικής Λογιστικής;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Δεν γνωρίζω	4	19.0
Χρήσιμα	10	47.6
Πολύ χρήσιμα	7	33.3
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Η δέκατη επίσης ερώτηση χρήστηκε θετικής απόκρισης αν κρίνουμε από την συχνότητα και το είδος των απαντήσεων . Στο ζήτημα λοιπόν αν τα διεθνή λογιστικά πρότυπα είναι χρήσιμα στις πρακτικές της δημιουργικής λογιστικής η συχνότερη απάντηση ήταν πως είναι χρήσιμα με τρεις λιγότερους να απαντούν πως είναι πολύ χρήσιμα και να αυξάνεται λίγο το ποσοστό αυτών που απάντησαν δεν γνωρίζω σε σχέση με τις δύο προηγούμενες ερωτήσεις

11. Ποιός από τους παρακάτω παράγοντες πιστεύετε είναι ο σημαντικότερος για τον περιορισμό της χρησιμοποίησης πρακτικών Δημιουργικής Λογιστικής;

	ΣΥΧΝΟΤΗΤΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Βελτίωση του εσωτερικού ελέγχου	11	52.4
Αναμόρφωση εξωτερικού ελέγχου	3	14.3

Αποτελεσματική εφαρμογή των νόμων	6	28.6
Εγκατάσταση ανεξάρτητων διευθυντών/συμβούλων	1	4.8
ΣΥΝΟΛΑ	21	100.0

Η τελευταία ερώτηση του ερωτηματολογίου μας προβληματίζει τα στελέχη ώστε να απαντήσουν ποιος κατά τη γνώμη τους είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για τον περιορισμό της χρησιμοποίησης πρακτικών Δημιουργικής Λογιστικής. Το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε πως έγκειται στην βελτίωση των πρακτικών του εσωτερικού ελέγχου, δείχνοντας μας πώς εμπιστεύονται το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης για την επίλυση των προβλημάτων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Οι επιχειρήσεις και τα στελέχη τους αντιμετώπισαν την συγκεκριμένη έρευνα αρχικά με σκεπτικισμό αλλά στην συνέχεια με ενδιαφέρον και χαρά για την συμμετοχή σε μια ιδιότυπη έρευνα. Περισσότερο χρήσιμο και από το ίδιο το ερωτηματολόγιο ήταν και η συζήτηση μαζί τους με αφορμή το θέμα του ερωτηματολογίου και της εργασίας, έχοντας ως προέκταση το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον και τη πορεία καθώς και τη θέση της εκάστοτε επιχείρησης εντός αυτού Όπως και οι ίδιοι είπαν ο νομός της Αιτωλοακαρνανίας και οι επιχειρήσεις του αντιμετωπίζονται με σχετικά «αντιτουριστικό» ενδιαφέρον από το κοινό και αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να σταματήσει να υφίσταται.

Παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον το αποτέλεσμα του συγκεκριμένου ερωτηματολογίου καθώς απευθύνεται σε επιχειρήσεις κυρίως μικρομεσαίες οπότε ήταν μια καλή ευκαιρία να δοθεί βήμα και σε αυτές για να εκφράσουν έστω και έτσι τη γνώμη τους για ένα πολύ σημαντικό ζήτημα του οικονομικού φάσματος. Εξετάζοντας λοιπόν τις ερωτήσεις, τη συχνότητα εμφάνισης των απαντήσεων και το ποσοστό τους, φτάνουμε σε κάποια συμπεράσματα. Αρχικά απαντήσεις «δεν γνωρίζω» είναι ένα πολύ συχνό φαινόμενο αυτής της έρευνας και αυτό οφείλεται όντως σε άγνοια αλλά ενδεχομένως και σε κάποιον φόβο αποκαλύψεως των πραγματικών πιστεύω των επιχειρήσεων καθώς ενδέχεται και αυτές να

έχουν προβεί σε παραποίηση των οικονομικών τους καταστάσεων. Παρατηρήθηκε επίσης πως τα δύσκολα χρόνια που πέρασαν και ακόμα εξακολουθούν να περνούν για τις επιχειρήσεις και για τη χώρα γενικότερα οδήγησε τις επιχειρήσεις σε οριακό σημείο κυρίως από άποψη ρευστότητας καθώς οι εκκρεμείς απαιτήσεις αυξάνονταν ενώ ταυτόχρονα αυξάνονταν και οι υποχρεώσεις. Ειδικά τα τελευταία χρόνια η φορολογία είχε ιδιαίτερος αυξητικές τάσεις πράγμα που οδηγούσε τα χρηματικά διαθέσιμα των επιχειρήσεων σε οριακές τιμές. Έτσι υπήρχαν συνεχής προτροπές από τη διοίκηση και τα μέλη των επιχειρήσεων για την χρησιμοποίηση πρακτικών δημιουργικής λογιστικής προκειμένου την μείωση των κερδών και την όσο δυνατόν γίνεται ελάφρυνση από την εξαντλητική φορολογία. Η συνομιλία με στελέχη των επιχειρήσεων μας έδειξε πως είναι πολύ συχνό φαινόμενο οντότητες ιδιαίτερα κερδοφόρες να μην είναι ικανές να ορθοποδήσουν λόγω της παντελούς έλλειψης ταμειακών εισροών.

Τέλος διαπιστώθηκε πως με την διαρκή επάνοδο της χώρας οικονομικά και το στερέωμα των επιχειρήσεων σε ισχυρά θεμέλια θα υπάρξει θετικό κλίμα όσον αφορά την δημιουργική λογιστική ότι είναι ικανή για την χειραφέτηση των οικονομικών καταστάσεων καθώς και για την ανάγκη προσέλκυσης περαιτέρω επενδύσεων το οποίο θα φέρει ανάπτυξη στις επιχειρήσεις και ενδεχομένως να τις απομακρύνει από την διαφυγή προς την απάτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον απαιτεί γρήγορη λήψη αποφάσεων για την επίτευξη των στόχων των εταιρειών. Η ταχύτητα της επεξεργασίας των πληροφοριών που δέχονται οι επιχειρήσεις διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη μετέπειτα πορεία της. Οι επιχειρήσεις προσπαθώντας να ανταπεξέλθουν στην κατάσταση αυτή αναζητούν λύσεις για τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους. Το δικό της καθοριστικό ρόλο παίζει η εικόνα που δείχνει μια επιχείρηση κυρίως στο εξωτερικό αλλά και στο εσωτερικό της περιβάλλον.

Η χρησιμοποίηση της δημιουργικής λογιστικής στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εταιρειών, που είναι και ένα από τα αντικείμενα της παρούσας εργασίας, είναι ένα φαινόμενο που έχει πάρει διεθνείς διαστάσεις. Σίγουρα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια ανήθικη χρήση της λογιστικής αλλά ταυτόχρονα δε συνιστά και απάτη, διότι λειτουργεί ακριβώς πάνω στο όριο των λογιστικών κανόνων. Η λογιστική απάτη είναι η χειρότερη συνέπεια της χρήσης δημιουργικής λογιστικής από την πλευρά των επιχειρήσεων. Η παραποίηση των λογιστικών καταστάσεων θα πρέπει να ανησυχεί τους ελεγκτικούς μηχανισμούς των εταιρειών, διότι πολλές φορές τα κίνητρα είναι ισχυρά προς αυτή την πλευρά. Η χειραγώγηση των κερδών είναι ένα από τα «πρόσωπα» της δημιουργικής λογιστικής και συναντάται πολύ συχνά στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών. Τα κίνητρα για την υιοθέτηση τέτοιων πρακτικών πολλές φορές είναι ισχυρά και ποικίλουν ανάλογα με το σκοπό ο οποίος μπορεί να σχετίζεται με τη διαφύλαξη της φήμης της εταιρείας, τη διατήρηση μιας θέσης μέσα στην εταιρεία, πιέσεις από τη διοίκηση, προστασία της τιμής της μετοχής κλπ. Το ίδιο το κράτος οφείλει να λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση των φαινομένων λογιστικής απάτης καθοδηγώντας σωστά τους αρμόδιους ελεγκτές. Οι τελευταίοι πρέπει να επιτελούν το έργο τους με επαγγελματισμό, αμεροληψία και ανεξαρτησία, ώστε να παρέχουν τη μέγιστη δυνατή πληροφόρηση στους μανάτζερ για την ορθή λειτουργία της επιχείρησης. Συναφώς, οι φορολογικοί έλεγχοι μπορούν να αποκαλύψουν παραβάσεις πέρα από το πλαίσιο που ορίζεται από τη νομοθεσία.

Η ηθική θα μπορούσε να γίνει «σημαία» για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρήσεων και παράλληλα θα αποτελούσε έναν ισχυρό ανασταλτικό παράγοντα στην ύπαρξη περιπτώσεων λογιστικής απάτης που μπορεί να οδηγήσει σε μεγάλα εταιρικά σκάνδαλα. Η διοίκηση και τα στελέχη των εταιρειών οφείλουν να ορίζουν κανόνες και αυστηρές ποινές για την

αντιμετώπιση των φαινομένων παραβατικών συμπεριφορών. Κοινό στοιχείο στις περιπτώσεις των οικονομικών σκανδάλων είναι το γεγονός ότι οι επιπτώσεις της χρήσης αθέμιτων λογιστικών χειρισμών ήταν παροδικές, σε αντίθεση με τις οικονομικές συνέπειες (πχ πρόστιμα) εις βάρος της επιχείρησης που είχαν μεγάλη διάρκεια μετά από την αποκάλυψη της απάτης. Ωστόσο, βέβαιο είναι ότι οι οικονομικές συνέπειες από την εμφάνιση των σκανδάλων είναι διεθνείς καθώς επηρεάζουν επενδυτές, τράπεζες, κράτη, ελεγκτικές εταιρείες αλλά και απλούς εργαζόμενους.

Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το μέρος της βιβλιογραφικής και ορθογραφικής ανασκόπησης της εργασίας αποκαλύπτουν μια τάση για εξάλειψη του φαινομένου της δημιουργικής λογιστικής από την πλευρά των λογιστών. Επίσης, ενισχύεται η άποψη ότι το πρόβλημα δύσκολα θα επιλυθεί οριστικά. Τέλος, συγκεκριμένοι οικονομετρικά μοντέλα φανερώνουν τον τρόπο με τον οποίο συνδέεται ο εντοπισμός παραποιημένων λογιστικών καταστάσεων με ορισμένους οικονομικούς δείκτες των επιχειρήσεων. Τα αποτελέσματα που προκύπτουν από το εμπειρικό μέρος της εργασίας καταδεικνύουν ότι τα μεγάλα οικονομικά σκάνδαλα, που ταρακούνησαν τη διεθνή χρηματοοικονομική κοινότητα, ήταν απόρροια έλλειψης επιχειρηματικής ηθικής πρωτίστως αλλά και σκοπιμοτήτων που αφορούσαν κυρίως τη διατήρηση της φήμης των εμπλεκόμενων εταιρειών.

Επιπλέον ο έλεγχος θα πρέπει να επικεντρωθεί στους κινδύνους και τις δραστηριότητες που σχετίζονται με την οικονομική κρίση. Θα πρέπει οπωσδήποτε να ανακεφαλαιώσουν τους κινδύνους που έχουν σχέση με τη φήμη της εταιρείας, τη ρευστότητα, την ενδεχόμενη μείωση προσωπικού, τους προμηθευτές, τα εκτός ισολογισμού στοιχεία και τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου που πρέπει να υπάρχουν για να μειώσουν τους συγκεκριμένους κινδύνους. Ακόμα θα πρέπει να αυξήσουν τη σχέση και την επικοινωνία τους με τους υπόλοιπους φορείς ελέγχου της επιχείρησης ώστε να πληροφορούνται αδιάλειπτα τους νέους κινδύνους και τις αλλαγές στη στρατηγική της επιχείρησης.

Ολοκληρώνοντας, προτείνεται η έρευνα στον τομέα της εξάλειψης της χρήσης δημιουργικής λογιστικής αλλά και στη διαμόρφωση κοινών πεποιθήσεων και λειτουργιών στον κλάδο των λογιστών, ώστε να ευθυγραμμιστούν με τις επιτάξεις της νομοθεσίας με απώτερο σκοπό την εξαφάνιση φαινομένων εταιρικών σκανδάλων που μόνο δυσάρεστες επιπτώσεις μπορούν να έχουν για το σύνολο της οικονομίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- 1) Αληφαντής Γ. (2010), Ελεγκτική, Εκδόσεις Πάμισος, Αθήνα.
- 2) Βασιλείου, Δ. & Ηρειώτης, Ν. (2008), Χρηματοοικονομική διοίκηση: Θεωρία και πρακτική, Εκδόσεις Rosili, Αθήνα.
- 3) Βλάχος, Χ. & Λουκά, Α. (2008), Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα 2009, ΤΟΜΟΣ Α', Εκδόσεις Παπαζήση – Globaltraining, πέμπτη έκδοση, Αθήνα.
- 4) Γαγάνης, Χ. & Ζοπουνίδης, Κ. (2009), Αναγνώριση παραπονημένων λογιστικών καταστάσεων, Εκδόσεις Κλειδάριθμος, Αθήνα.
- 5) Γκίκας, Δ. (2002), Η ανάλυση και οι χρήσεις των λογιστικών καταστάσεων, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα.
- 6) Καζαντζής, Ι.Χ. (2006), Ελεγκτική & Εσωτερικός Έλεγχος. Μια συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις BusinessPlus A.E., Πειραιάς.
- 7) Κάντζος Κ. (1995), Ελεγκτική : Θεωρία και πρακτική, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
- 8) Μαυράκης, Ε. & Συλιγάρδος, Γ (2005), Πανεπιστημιακές σημειώσεις «Ανάλυση και Διαχείριση Χαρτοφυλακίου και Χρηματιστηριακές Επενδύσεις», Άγιος Νικόλαος.
- 9) Νεγκάκης, Χ.. (2012), Λογιστική Εταιριών
- 10) Νιάρχος, Ν. (2004), Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
- 11) Παπάς, Α. (1999), Εισαγωγή στην Ελεγκτική, εκδόσεις Μπένου, Αθήνα.
- 12) Τριανταφυλλίδου, Μ. (2012), Δημιουργική λογιστική και χειραγώγηση κερδών: Η επίδρασή τους στη λογιστική απάτη και ο ρόλος της επιχειρηματικής ηθικής, διπλωματική εργασία, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
- 13) Τσακλαγκάνος, Α. (1997), «Ελεγκτική», Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη.
- 14) Νεγκάκης, Χ. (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς Θεωρία και Εφαρμογές, Θεσσαλονίκη

Ξενόγλωσση

- 1) Ali Shah, S. & Butt, S. (2011), Creative Accounting: A Tool to Help Companies in a Crisis or a Practice to Land Them into Crises, International Conference on Business and Economics Research, IPEDR Vol.16, Singapore.
- 2) Amat, O., Blake, J. & Dowds, J. (1999), The Ethics of creative accounting, Working paper, New Zealand.
- 3) Balaciu, D., Bogdan, D. & Vladu, A. (2009), A brief review of creative accounting literature and its consequences in practice, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, Vol. 11, No. 1, pp. 1- 10.
- 4) Balaciu, D., Pop, C.M. (2008), Is creative accounting a form of manipulation?, Analele Universităţii din Oradea, seria Stiinţe Economice, Volumul III, Sectiunea: Finante, Bancisi Contabilitate, Tom XVII, pp. 935-940.
- 5) Bora, J. & Saha, A. (2016), Creative accounting in financial reporting and its ethical perspective, International Journal of Applied Research, Vol. 2, No. 3, pp. 735-737.
- 6) Butala, A. & Khan, Z. (2008), Accounting Fraud at Xerox Corporation, Butala, Amy and Khan, Zafar, Accounting Fraud at Xerox Corporation, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1152770>.
- 7) Claudio, C., Persiani, G. & Rigatti, S. (2016), Tesco Scandal, group project, Available at: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:mHhzJEdsgzEJ:https://www.researchgate.net/profile/Gianmarco_Persiani/publication/319979994_Tesco_scandal_-_Financial_Reporting/links/59c4cc9f0f7e9bd2c005037a/Tesco-scandal-Financial-Reporting.pdf+&cd=2&hl=el&ct=clnk&gl=gr
- 8) Dibra, R. (2016), Corporate Governance Failure: The Case Of Enron and Parmalat, European Scientific Journal, Vol. 12, No. 6, pp. 1-8.
- 9) Fiserova, V. (2010), Effects of creative accounting on the future of company, working paper.
- 10) Ghosh, Subhajit (2010), Creative Accounting: A Fraudulent Practice Leading to Corporate Collapses, Research and Practice in Social Sciences, Vol.6, No.1, pp. 1-15.
- 11) Healy, P. & Wahlen, J. (1999), A Review of the Earnings Management Literature and Its Implications for Standard Setting, Accounting Horizons, December 1999, Vol. 13, No. 4, pp. 365-383.
- 12) Jones, Michael (2011), Creative Accounting, Fraud and International Accounting Scandals, John Wiley and Sons Ltd.

- 13) Kieso, D., Weygandt, J. & Warfield, T. (2001), *Intermediate Accounting*, John Wiley and Sons, New York.
- 14) Lal Bhasin, M. (2015), *Survey of creative accounting practices: An empirical study*, *Wulfenia journal*, Vol. 23, No. 1, pp. 1-20, Austria.
- 15) Mulford, C. W., Comiskey, E. (2002), *The Financial Numbers Game: Detecting Creative Accounting Practices*, John Wiley and Sons, Inc., New York.
- 16) Naser, K. (1993), *Creative Financial Accounting*, Prentice Hall.
- 17) Omar, N., Rahman, R., Danbatta, M. & Sulaiman, S. (2014), *Management disclosure and earnings management practices in reducing the implication risk*, *Social and behavioral Sciences*, No. 145, pp. 88-96.
- 18) Popescu, L.M., Ashrafzadeh - Nişulescu, (2013), *Detecting Creative Accounting Practices and their Impact on the Quality of Information Presented in Financial Statements*, *Journal of Knowledge Management, Economics and Information Technology*, Vol. 3, No. 6, p. 1-13.
- 19) Rahman, M., Moniruzzaman, M. & Shariff, J. (2012), *Techniques, Motives and Controls of Earnings Management*, *International Journal of Information Technology and Business Management*, Vol. 11, No. 1.
- 20) Rajput, M. (2014), *Creative accounting: Some aspects*, *International Journal of Business and Administration Research Review*, Vol. 2, No.4, pp. 192-200.
- 21) Rawashdeh, N. (2013), *The Role of the Auditor in Verified of the Unethical Practices in Accounting*, *International Journal of Scientific and Research Publications*, Volume 3, No. 7, pp. 1-9.
- 22) Salome, E., Ifeanyi, O., Marcel, E. & Echezonachi, O. (2012), *The effect of creative accounting on job performance of accountants (auditors) in reporting financial statement Nigeria*, *Arabian Journal of Business and Management Review*, Vo. 1, No. 9, pp. 1-30.
- 23) Schipper, K. (1989), *Commentary on earnings management*, *Accounting Horizons*, Vol. 3 No 4, pp. 91-102.
- 24) *Journal of Business and Administration Research Review*, Vol. 2, No. 4, pp. 193 – 200.
- 25) Susmus, T. & Demirhan, D. (2013), *Creative Accounting: A brief history and conceptual framework*, working paper 3rd Balkans and Middle East Countries Conference on Accounting and Accounting History between 19-22 June, 2013.

26) Stolowy, Hervé, Breton, Gaétan (2004), Accounts Manipulation: A Literature Review and Proposed Conceptual Framework, *Review of Accounting and Finance*, Vol. 3 Iss: 1, pp. 5 – 92.

27) Tassadaq, F. & Malik, Q. (2015), Creative Accounting and Financial Reporting: Model Development and Empirical Testing, *International Journal of Economics and financial issues*, Vol. 5, No. 2, pp. 544-551.

28) Wokukwu, K. (2015), Creative Accounting: Unethical Accounting and Financial Practices Designed To Boot Earnings and To Meet Financial Market Expectations, *Journal of Business & Economic Policy*, Vol. 2, No. 1, pp. 1-10.